

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

október 2024 • Číslo 10

Cvičenie TOXIC VALLEY

Rezortná
materská
škola

65. prieskumný
prápor

Letci o F-16

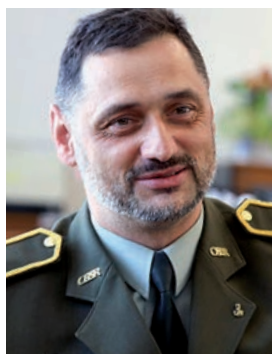
Tradícia žije

V dňoch 6. a 7. septembra sa uskutočnil už 29. medzinárodný vojenský výstup na Kriváň. Zorganizovali ho Zväz vojakov Slovenskej republiky a Veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie OS SR v spolupráci s Ministerstvom obrany SR, Generálnym štáбом OS SR, Hotelom GRANIT Tatranské Zruby, Horskou záchrannou službou Starý Smokovec a ďalšími partnermi.

Pri príležitosti vojenského výstupu na Kriváň si pri pomníku Slovenského národného povstania na Štrbskom plese uctil pamiatku padlých partizánov štátny tajomník ministerstva obrany Martin Vojtašovič.

Počas výstupu na Kriváň v Kôprovej doline Vojenská podporná nadácia slávnostne osadila v poradí piatu Lavičku cti. Lavička s tradičným motívom lietadla M. R. Štefánia pripomína pamiatku všetkých, ktorí bojovali proti fašizmu na území Vysokých Tatier. (aš)

Drahí čitatelia, priatelia, bratia a sestry, lístie na stromoch sa zmenilo. Zo zeleného maskovania v korunách stromov v podobe listov sme sledovali fascinujúcu premenu farieb prírody. Zo živého sa stalo niečo zmenené a nakoniec to odumrelo. Pestrofarebné listy padli na zem a stromy ostali pusté a holé. Zrazu vidíme do ich korún a vidíme aj cez ne. Z krásy nahota. Tento

kolobeh života prírody, ktorý môžeme pozorovať, fantasticky, pod taktovkou rytmu trúby stvoriteľského poriadku Hospodina prebieha aj v ľudskom živote.

Narodenie a mladosť, produktívny vek a kariéra, potom dôchodok a staroba, a nakoniec posledné vydychnutie. Pre najbližších pozostalých smútok nad stratou blízkej osoby. Mrzí to. V melanchólii spomienok si uvedomujeme, že sme pomínuteľní. Vidíme nahotu ľudského života jóbovsky povedané: „nahý si prišiel na tento svet a nahý z neho aj odídeš“.

Pri pamiatke na zosnulých, pri zastaveniach na cintorínoch pri hrobách blízkych, aj pri hrobách našich kamarátov vojakov a spolupracovníkov, alebo tiež pri stretnutí so smrťou, keď nám zomrie blízka osoba, so slzami v očiach pociťujeme pravdu života.

Zrazu si kladieme aj otázky o bytí a nebytí, o existencii Boha. A človek sa na základe rozumu nevie nikdy pohnúť ďalej. Každému raz zaznie na veliteľský povel a zvuk trúby archanjela pokyn na posledný pochod. Nebojme sa ho. Tento zvuk znamená koniec pre pomínuteľné telo. Tá trúba nás však pozýva do večného domova. Tam, kde sú aj tí, za ktorými smútime a na ktorých myslíme. Objav preto, milý brat a sestra, pri hrobe, na cintoríne, v tichom pohľade na svietiacu sviečku svetlo vo viere a lásku v sebe.

*plukovník Viktor Sabo
generálny duchovný*

*Ústredia ekumenickej pastoračnej služby
v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zboroch SR*

ČÍSLO MESIACA

Deň hrdinov Dukly

8. septembra 1944 sa začala Karpatsko-duklianska operácia. Súčasťou **38. armády** bol **1. československý armádny zbor**. Jednotky **3. horského zboru 1. gardovej armády 21. septembra** oslobodili prvú slovenskú obec Kalinov. Na úseku **38. armády** prenikli **4. októbra** na slovenské územie cez Dukliansky priesmyk príslušníci **67. streleckého zboru**. V rovnakom priestore prekročili **6. októbra** štátne hranice predsunuté časti **1. československého armádného zboru**.

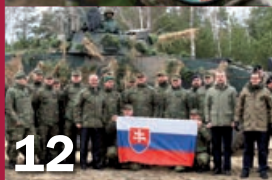
Pod názvom Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie sa **6. október** prvýkrát pripomína v roku **2016**. Do roku **2015** niesol názov Deň obetí Dukly a do roku **1993** bol známy ako Deň Československej ľudovej armády. O zmene názvu na Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie rozhodol parlament **24. novembra 2015**.

4

6

12

16

18

24

29

34

38

- 4 Vojaci a veľká voda
- 6 Vojenský chemici na cvičení Toxic Valley
- 10 Slovenskí vojenský letci o F-16
- 12 Služba v medzinárodných veliteľstvách, úradoch a zariadeniach
- 16 Rozhovor s veliteľom Brigády spoločnej podpory brigádnym generálom Jozefom Ševčíkom
- 18 TÉMA: 65. prieskumný prápor Prešov

- 24 Robotické pozemné systémy na Ukrajine
- 26 HIMARS pre Chorvátsko
- 29 Cvičenie Quick Response 2024
- 30 Cesta Jozefa Paňka z Oravy až do OSN
- 32 Ako vojenčili husiti
- 34 Materská škola ministerstva obrany
- 36 Štafetový beh Od Tatier k Dunaju
- 38 Vojna a film
- 41 MILITARY ENGLISH: Smart Robots
- 42 Covid – otázky a odpovede
- 46 1. čs. armádny zbor na území Slovenska

NA TITULNEJ STRANE: V Zemianskych Kostol'anoch sa pod názvom Strong Mind konal 12. ročník medzinárodného cvičenia Toxic Valley
Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Vojaci a veľká voda

Ozbrojené sily sú vždy pripravené na pomoc civilnému obyvateľstvu Slovenskej republiky. Dôkazom je ich nasadenie pri protipovodňových opatreniach v lokalitách Slovenska, kde po silných dažďoch hrozili povodne a záplavy.

O d 13. septembra nasadili Ozbrojené sily SR do boja proti vodnému živlu na záchranu ľudských životov a odstraňovanie následkov povodní viac ako 1 100 vojakov a 200 kusov prevažne prepravnej a ženijnjej techniky. Pomáhali so spevňovaním hrádzí, evakuáciou a prepravou občanov pomocou špeciálnej techniky s vysokou priechodnosťou, ktorou iné zložky nedisponujú. Po opadnutí vody sa zapojili do odstraňovania následkov povodní a odpratávania materiálu, ktorý voda priniesla.

Na podporu Integrovaného záchranného systému SR boli dňom 13. septembra príslušníci 91. ženijného pluku zo Serede nasadení na budovanie preventívnych ochranných opatrení pred povodňami. Ženisti sa v nepriaznivom počasí a ťažko dostupnom teréne aktívne podieľali na ochrane obyvateľov Záhoria a Bratislavy, ako aj ich majetku. Denne bolo

v akcii do 50 príslušníkov 91. žp vrátane prepravnej a špeciálnej ženijnjej techniky.

V obci Kopčany pomáhala 78 profesionálnych vojakov pri spevňovaní hrádze koryta rieky Morava. Navštívil ich štátny tajomník ministerstva obrany Igor Melicher s generálnym riaditeľom sekcie obrannej politiky MO SR Robertom Bestrom, aby ich podporili, poďakovali im za profesionálny prístup v tomto náročnom období a zistili, ako im môžu pri plnení úloh pomôcť.

V zápase s prírodnými živlami musia byť na prvom mieste vždy životy a zdravie ohrozených ľudí. Uviedol to prezident SR a hlavný veliteľ OS SR Peter Pellegrini, ktorý 15. septembra navštívil postihnuté miesta v bratislavskej Devínskej Novej Vsi, kde zasahujúcim osobne poďakoval. „Chcem sa poďakovať všetkým hasičom, príslušníkom Ozbrojených síl

SR, záchranárom, policajtom i civilným zložkám za nasadenie v boji so záplavami. Za ich prácu im patrí naša spoločná úcta a rešpekt,” poznamenal.

Zamestnanci rezortného štátneho podniku Vojenské lesy a majetky SR nepretržite s pomocou techniky pracovali nad Malackami vo Vojenskom obvode Záhorie na tom, aby nedošlo k preliatiu hrádze v rakárenskej sústave rybníkov, ktoré akumulovali milióny hektolitrov vody. Bez tejto sústavy by voda naplnila korytá potokov a spôsobovala by problémy v obciach a mestách.

Vojenské lesy a majetky tiež upozorňujú verejnosť, že budú odstraňovať následky povodní, odstraňovať nánosy bahna, sprejzďňovať cesty, padnuté a poškodené stromy. Preto – a pre riziko padania podmáčaných stromov – žiadajú verejnosť, aby sa v záujme vlastnej bezpečnosti vyhla vstupu

do lesov, najmä v rámci vojenských lesov v pôsobnosti odštepného závodu Malacky v oblasti Záhoria a Malých Karpát.

Prezident Peter Pellegrini 17. septembra poďakoval záchraným aj civilným zložkám za ich prácu počas boja proti povodňam, ktoré postihli mnohé oblasti krajiny. Vyzdvihol, že ich pomoc bola maximálne profesionálna. Ocenil aj vládu a príslušné rezorty, ktoré robia konkrétne kroky pre priamu pomoc poškodeným domácnostiam. „Títo ľudia si zaslúžia hlboký obdiv a uznanie celej spoločnosti za ich osobné nasadenie pri záchrane životov i majetku. Musím oceniť, že záchranné práce boli organizované maximálne profesionálne, bez zbytočných zmätkov a s náležitou komunikáciou medzi všetkými zapojenými zložkami,” uviedol prezident.

(aš) • Foto: Jakub Neubauer, TASR, OS SR

Toxické údolie rekordne

V priestoroch Výcvikového a testovacieho centra radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (VTC RCHBO) Zemianske Kostolany sa od 9. do 20. septembra uskutočnil už 12. ročník medzinárodného cvičenia Toxic Valley 24 Strong Mind (Silná myseľ).

Riadiaci cvičenia plukovník Oliver Toderiška so svojím tímom, ktorý sa skladá najmä z príslušníkov RCHBO Generálneho štábu OS SR a špecialistov 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Pozemných síl OS SR z Rožňavy, sa snažia pripraviť každý rok niečo nové. Hlavným cieľom cvičenia je výmena skúseností z odberu vzoriek z kontaminovaných priestorov a precvičenie schopností vzájomnej spolupráce v operáciách medzinárodného a domáceho krízového manažmentu. Tímy si preverili znalosti a postupy pri odbere toxických chemických látok a ich predbežnej chemickej analýze na forenznú úroveň, v súlade so štandardami NATO. Odborníci RCHBO mali možnosť porovnania svojich postupov s tímami

rovnakej špecializácie iných štátov, čo vytvára unikátnu príležitosť zvyšovať svoje znalosti v tejto špecifickej spôsobilosti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany.

Dnes Švédi, o rok Fíni

Pripravené náročné a realistické scenáre dokonale preverili spôsobilosti odberových tímov a mobilných chemických laboratórií v prostredí s reálnymi toxickými chemickými látkami. Podľa riadiaceho cvičenia plukovníka Olivera Toderišku pripravovali ich na základe poznatkov z reálnych situácií. Výdatne im pomáhali aj príslušníci špeciálnej jednotky Ministerstva vnútra SR, aby sa výcvik maximálne priblížil zásahom. Podľa vyjadrení

zástupcov EÚ a NATO, patrí cvičenie Toxic Valley k unikátnym a pre špeciálne odborné jednotky RCHBO k tým s najvyšším kreditom.

Cvičenie je zaradené do kalendára vojenských cvičení NATO. Tohto roku sa na ňom zúčastnili odborníci RCHBO z 18 štátov NATO, EÚ a nezaradených (Rakúsko, Belgicko, Kanada, Česko, Nemecko, Francúzsko, Maďarsko, Taliansko, Litva, Nórsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Ukrajina a USA). Medzi nimi nechýbal ani čerstvý člen NATO Švédsko, Fínsko je ako pozorovateľ. Ide o najpočetnejšie zastúpenie krajín v histórii cvičenia. Už tradične je rozdelené do dvoch týždňových blokov. Prvý týždeň cvičili odberové tímy SICA s podporou. Robili odbery kontaminovaných vzoriek v prostrediach blízkyh reálu. Odbery sa riadia predpísanými pravidlami NATO AP-66, samozrejme, s národnými špecifikami na forenzej úrovni a kvalite. Druhý týždeň prebiehal v rézii chemických laboratórií. Čakali ich profesionálne pripravené vzorky na výcvik v stupňujúcej sa zložitosti.

Plukovník Oliver Toderiška pripomína, že cvičenie malo za cieľ zosúladiť všetky postupy v odbere vzoriek, starostlivosti o tieto vzorky, akým spôsobom sa odoberajú na forenzej úrovni. Rámec je daný, ale každá krajina má svoje národné špecifiká a podľa nich aj prístupuje k plneniu úloh. „Pri prípadnej spoločnej operácii musíme poznať, kto vyniká v dekontaminácii, kto má špičkové laboratóriá, a preto cieľom cvičenia bolo aj vzájomné zosúladenie postupov

v spomenutých oblastiach. V rámci armád je predsa len RCHBO pomerne malá komunita. Musíme sa vedieť pri akcii navzájom na seba spoľahnúť. Reálne v priestore naraz pôsobili minimálne dva národné tímy, ktoré o sebe vedeli. Ale zároveň aj vojaci z tímov, ktoré neboli momentálne nasadené sa mohli prísť pozrieť na prácu svojich kolegov. Takže sa vlastne navzájom učili aj takýmto spôsobom,“ konštatuje plukovník Toderiška.

V prvej päťke

Pripomína, že cvičenie je aj preto také cenené, lebo v jeho priebehu majú vojaci možnosť cvičiť s reálnymi chemickými látkami (samozrejme, v malých množstvách). Cvičili s látkami v kontaminovanom priestore, potom s náhradnými látkami mimo spomínaného priestoru. Napríklad aj v tzv. starej teplárni, ktorú volali stará prevádzka. Tam sa bránili obrancovia uvedeného priestoru a cvičiaci museli zistiť, či boli proti nim použité chemické látky. Do priestoru však vojaci postupovali cez barikády, ktoré sa celkom reálne vyskytujú na bojisku, ako ukázala aj vojna na Ukrajine. Preto sa museli pri pohybe chrániť, dávať pozor. Veď protichemické odevy sú dosť citlivé na prerezanie. A v takom prípade by boli vojaci ohrození. Veľmi prínosné bolo na cvičení laboratórium a v gescii MV jej protichemická jednotka. „Vždy nám prinesú reálny scenár z nejakej výroby drog. Lebo radiačná chemická a biologická ochrana je aj o tejto problematike. Prítomná bola aj jednotka hasičského a záchranného zboru na dekontamináciu. Dalším zaujímavým

„Ak sme sprvu partnerov doslova pozývali cvičiť u nás, postupne sme získali dobré meno v celej komunite RCHBO a dnes už pociťujeme pretlak cvičiacich. Stále sa zapájajú noví. Španieli tu boli pred rokom ako pozorovatelia, dnes cvičia. Sú tu aj Švédovia ako nová členská krajina NATO. Fíni sú v role pozorovateľov, no sľúbili, že o rok už budú cvičiť. Sú tu Ukrajinci, tradičními účastníkmi sú Rakúšania.“

plukovník Oliver Toderiška
riadiaci cvičenia Toxic Valley 2024

scenárom bol tunel, do ktorého treba ísť s dýchacím prístrojom. Ide podľa scenára o nedýchatelné prostredie, kde už ochranná maska nechráni. Vtedy musí tím vyhodnotiť svoje možnosti.“

Čo môžeme podľa plukovníka Toderišku ponúknuť v rámci cvičenia partnerom zo zahraničia? „Sú to dlhoročné skúsenosti s organizovaním výcvikov s reálnymi bojovými chemickými látkami, čo sa v súčasnosti v rámci NATO veľmi cení. Nebojím sa povedať, že v tomto je naše cvičisko medzi desiatkou vo svete a svojou veľkosťou patríme do prvej päťky. Teda ponúkame naše priestory na výcvik, oni zasa svoje skúsenosti z reálneho využitia RCHBO. V poslednom období napríklad Ukrajinci priamo z vojnového konfliktu, kde si reálne odskúšali, čo funguje a čo nie. Je všeobecne známe, že sa tam používa chlórpykín, látku CS často využívajú obe strany. Sú to látky, ktoré sú sľotvorné, dráždivé. Využívajú sa vo svete proti demonštrantom. Rozplačú a rozkašľú človeka. Začne dávať a vojak je neschopný mieriť so zbraňou a viesť efektívnu bojovú činnosť.“

A čo hovorí na tohtoročnú rekordnú účasť? „V rokoch 2004 – 2005 sme zrekonštruovali cvičisko. V prvom období sme doslova pozývali, ponúkali možnosť cvičiť u nás. Postupne sme získali veľmi dobré meno v celej komunite RCHBO. Dnes sa už nemusíme ponúkať. Naopak, máme pretlak cvičiacich. Stále sa zapájajú noví účastníci. Napríklad Španieli tu boli pred rokom ako pozorovatelia, dnes už cvičia. Sú tu aj Švédovia ako nová členská krajina NATO, Fíni sú v roli pozorovateľov. Prisľúbili, že o rok už budú cvičiť. Sú tu Ukrajinci, okrem krajín NATO sú tradičným platným účastníkom cvičenia aj Rakúšania. V súčasnosti sme už na hranici možnosti našich výcvikových zariadení aj ubytovania.“

Zradný tunel

Aký je pohľad zahraničných účastníkov cvičenia? V jednej časti cvičiska sa práve príslušníci belgického tímu chystajú na prácu s reálnymi chemickými látkami. Vedúca tímu rotmajsterka Laurence Billiet zo 4. ženijného práporu, jej roty radiologickej biologickej ochrany hovorí, že na cvičení Toxic Valley je už po štvrtý raz. „Vždy veľmi rada chodím na Slovensko, lebo je tu výborná

príležitosť pracovať s reálnymi bojovými chemickými látkami. Vlastne jediná pre nás. Na cvičení sa vždy schádza komunita RCHBO na vysokej odbornej úrovni. Je to výborná platforma na vzájomnú výmenu skúseností,“ hovorí a o chvíľu už po kontrole odchádza plniť úlohy s tímom.

V priestore starej teplárne sa na plnenie úloh práve pripravujú českí chemici. Veliteľ tímu z 312. práporu RCHBO Liberec nadporučík Vojtěch Král približuje situáciu: „Sme na mieste dekontaminácie a príslušníci prieskumu a odberu si chystajú svoj materiál, detekčné prístroje a odberové súpravy. Traja príslušníci prieskumu sa obliekli do ochranných prostriedkov, po príprave môžu vyraziť. Prejdú cez dekontamináciu, kde ich skontrolujú a vtedy im vydám povel, aby mohli začať plniť svoje úlohy. V objekte opustenej továrne objavili legálny sklad, kde sa majú nachádzať aj nebezpečné látky. Našou úlohou je preveriť spomínanú informáciu, zistiť o aké nebezpečné látky ide, odobrať vzorky a priniesť ich do laboratória.“

Hovorí, že spoločne so svojou jednotkou patria už medzi tradičných účastníkov cvičenia. „Je to pre nás veľký prínos. Okrem výmeny skúseností v rámci medzinárodnej komunity RCHBO špecialistov ide o jedinečnú možnosť cvičiť s reálnymi chemickými látkami. Slovenskí organizátori pre nás vždy pripravujú nové a treba povedať, že čoraz náročnejšie incidenty. Pomáhajú nám to zlepšovať vlastné spôsobilosti, získavame neoceniteľné poznatky. Ale niekedy scenáre odhalia aj naše slabiny, z ktorých sa vieme poučiť. A ktorý incident mi najviac utkvel v pamäti a prečo? Asi z tunela, lebo sme museli mať nasadený dýchací prístroj a ochranný oblek. V tuneli je tma, je tam hluk a dym. Aj preto je činnosť veľmi náročná. Zažil som to z pohľadu dôstojníka tímu, ktorý ide vpred a teraz z pohľadu veliteľa tímu, ktorý je v zázemí. Jeho hlavným problémom je, že vo chvíli, keď odberový tím vojde do tunela, stratíme akékoľvek spojenie, lebo tam nie je rádiový signál. Vtedy je tím odkázaný sám na seba. Ja mám pripravený extrakčný tím a v prípade, keď sa naplní čas, ktorý tam môžu byť, tak z bezpečnostných dôvodov ich musí tento tím dostať z tunela von,“ vysvetľuje nadporučík Král. Má bohaté medzinárodné skúsenosti. Veď pôsobil vo výkovej

misii v Iraku, či v Jordánsku a v Litve v rámci Predsunutej prítomnosti NATO pod nemeckým velením.

Autor scenárov pozoroval

Dlhoročný spoluautor a autor scenárov Toxic Valley major Miroslav Labaška v súčasnosti slovenský predstaviteľ v JCBRN Defence COE (Spoločné centrum výnimočnosti pre radiačnú, chemickú a biologickú ochranu) Vyškov dnes ich už nepripravuje a pozoruje prácu svojich mladších následníkov v tejto oblasti z práporu RCHBO Rožňava.

Priznáva, že bolo dosť náročné každý rok priniesť niečo nové, čo by ešte viac motivovalo a aj prekvapilo cvičiace tímy. „Motivovali sme ich aj hrou, kde popri vojenskej a odbornej línii hráme aj hernú líniu Exit Game. Snažili sme sa, aby v každom scenári boli skryté nápovede, indície, hádanky, ktoré súvisia s odbornou činnosťou a plnením odborných úloh. Práve to ich potom navádza v priebehu celého týždňa k rozuzleniu, keď správnym postupom nakoniec získajú číselný kód, ktorý im umožní otvoriť truhlicu plnú zlata. Čaká ich tam prekvapenie. Samotné nápovede boli schované v sekvencii dvojkódových označení toxických látok. Musia ich správne zoradiť.

Alebo napríklad florescelínom napísaný odkaz v tmavej miestnosti zistia, len ak použijú ultrafialové svetlo.“

Rozhodujúci sú ľudia

Major Labaška sa pri tvorbe scenárov motivoval situáciou na Ukrajine a poznatkami z nej. Pripomína, že hádam najväčšou výzvou je zmeniť myslenie odberových tímov. Aby sa nesústredili len na plnenie konkrétnej úlohy, nepozerali len do svojich prístrojov, ale aby si

uviedomili, že ich vlastná bezpečnosť je prvoradá. Aby pochopili, že sú vlastne očami a ušami veliteľa operácie na mieste incidentu. Musia za krátky čas nazbierať čo najviac relevantných informácií. „Postupne im otvárame oči. Preto aj tie nápovede sú často okolo nich. V minulosti odberové skupiny zabezpečovala nejaká jednotka. V súčasných podmienkach už nebude veliteľ operácie riskovať život celej jednotky,“ zdôrazňuje major Labaška.

Podľa neho je trendom čo najviac chrániť vojaka. Ak to nie je potrebné, tak ho nepúšťať do nebezpečného prostredia. Preto aj na cvičení v jednom zo scenárov využívali diaľkovú detekciu. Cvičiaci si museli najskôr zmerať miesta a určiť konkrétne bod, kde je kontaminácia. Zúžiť tak možnosti, aj skrátiť čas a tým aj riziká z pobytu v kontaminovanom priestore. Súťažiacich učili scenáre, že nie vždy je nevyhnutné ísť do kontaminovaného priestoru. Treba využívať diaľkovú detekciu.

Cvičenie podľa jeho radiaceho plukovníka Toderišku vysoko hodnotili aj zahraniční predstavitelia: pridelenec obrany Francúzska, veliteľ CBRN jednotiek Slovinska, veliteľ Národnej gardy štátu Indiana brigádny generál M. Grundman a ďalší. A veľké uznanie za prípravu a priebeh cvičenia

si zaslúžia celé OS SR, ktoré vyšli v ústrety organizátorom cvičenia: pozemné, vzdušné, špeciálne sily, vojenské zdravotníctvo či logistika na čele s trenčianskou Brigádou spoločnej podpory. A ľudia, bez ktorých by Toxic Valley nebolo také úspešné, ako sú rotmajstri Róbert Pardus, Pavel Donoval, rotní Martin Ceperko, Martin Drozd, nadporučík Martin Bednár či major Marián Turic.

Josef Žiak

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Premiérový prelet novej dimenzie

Počas celonárodných osláv 80. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici absolvovali prvé dve slovenské lietadlá F-16 Block 70 Vzdušných síl OS SR premiérové vystúpenie pre verejnosť.

Pôvodne k nám mali z Ameriky priletieť až koncom roka. Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák sa v lete po ich pristátí na leteckej základni v Kuchyni verejne poďakoval veľvyslancovi USA Gautamovi Ranovi aj viceprezidentovi dodávateľskej spoločnosti Lockheed Martin OJ Sanchezovi za to, že už sú na Slovensku. S predpokladom, že budú súčasťou slávnostnej vojenskej prehliadky pri príležitosti osláv 80. výročia SNP. Zámer napokon vyšiel na výbornú. Prelet F-16, známych aj pod označením Falcon, teda Sokol, bol výbornou bodkou za skvele zvládnutou vojenskou prehliadkou, ako aj za oslavami 80. výročia Slovenského národného povstania.

„Všetky veci súvisiace s technikou a personálom pokračujú tak, ako majú, pričom aj mňa veľmi teší, že premiéra našich F-16 Block 70 dopadla bezchybne,“ potvrdil nám plukovník František Pytlík, veliteľ 81. krídla Sliač.

Už pri prílete F-16 do Kuchyne, kde bude ich materská základňa až do ukončenia rekonštrukcie letiska Sliač, sme sa spýtali príslušníkov vzdušných síl, ako Sokoly ovplyvnia ich vojenskú službu.

Podplukovník Peter Gregor

pilot, veliteľ letky F-16, 81. krídlo Sliač:

Lietam od roku 2007, takže si dovoľím porovnať, že nás to posúva na dlhé míle dopredu. Má to veľký význam nielen pre mňa či pre ostatných letcov, ale pre celé Ozbrojené sily Slovenskej republiky. F-16 Block 70 nám poskytujú možnosti, ktoré sme doteraz nemali k dispozícii, či už sú to nové zbraňové systémy, tankovanie počas letu, ako aj veľa ďalších. Je to skrátka top a sme radi, že k tomu top smerujú aj naše vzdušné sily.

Podplukovník Jaroslav Murko

náčelník štábu, 46. krídlo Kuchynä:

To, že nové lietadlá prileteli k nám do Kuchyne, znamená pre nás viacero úloh. Mimoriadne dôležité bude zabezpečiť koordináciu a súčinnosť súčastí nášho krídla a 81. krídla Sliač, ako aj zahraničných partnerov dislokovaných na našom letisku. Bude to výzva na každodenné úsilie pre riadiaci,

ale aj zabezpečovací personál, ale verím, že to zvládneme. Treba dodať, že systém zabezpečenia ochrany v rámci dozornej a strážnej služby už nebude len v kontexte mierového života, ako to bolo doteraz, ale došlo k výrazným zmenám.

Major Ján Reľovský

veliteľ práporu podpory, 81. krídlo Sliač:

Našou prvoradou úlohou je zabezpečiť prevádzkyschopnosť lietadiel F-16 a L-39 v rámci logistickej podpory. Aj keď sme presedlali na nový typ letecko-prevádzkovej techniky s tým, že máme niekoľko ľudí vyškolených v Spojených štátoch, bude to znamenať ďalšie kurzy najmä v stredisku prípravy leteckých odborností v Prešove. Všetci sme veľmi radi, že do našich ozbrojených síl sme získali lietadlá F-16 C/D Block 70, ktoré majú oveľa vyššie kapacity a spôsobilosti ako jeho predchodca MiG-29 a so všetkými participujúcimi jednotkami sa tešíme na spoluprácu.

Major Radovan Belás

veliteľ dopravnej letky, pilot Spartanu, 46. krídlo Kuchynä:

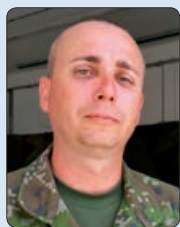
Určite to bude na našom letisku komplikovanejšie, keďže tu sú nateraz dislokované rozdielne súčasti vojenského letectva a prišli aj rôzne obmedzenia, lebo F-16 sú v podstate v bojovom nasadení. No je to o súčinnosti, sme kolegovia. Navyše fungujeme aj s americkými jednotkami, s Talianmi, dlhšie tu boli Španieli, takže nevidím v tom veľký problém, v niečom to bude aj prínos. Zvládneme to.

Štábný nadrotmajster Rastislav Skubeň

veliaci poddôstojník vzdušných síl, Zvolen:

Donedávna som pôsobil ako veliaci poddôstojník v 81. krídle a aj preto veľmi dobre viem, ako je dôležité, že aj naši poddôstojníci a mužstvo budú pracovať na modernej novej technike, že sa budú venovať tomu, na čo sú vyškolení. Zo svojej pozície sa im budem snažiť byť vo všetkom nápomocný.

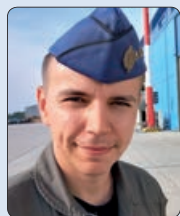
Nadporučík Peter Vongrej
starší dôstojník skupiny
vnútorného riadenia,
46. krídlo Kuchyňa:

Som tu len od decembra, ale všetci sme vnímali, ako to na základni pred príchodom F-16 všetko akcelerovalo. Dobré vieme, že F-16 sú posilnením obranyschopnosti Slovenska, ako aj východnej hranice NATO.

Kapitánka Katarína Kosorínová
náčelník leteckej prevádzkovej služby –
vedúci starší inžinier, 81. krídlo Sliač:

Moju službu ovplyvňuje príchod F-16 dosť radikálne. Všetky zariadenia podieľajúce sa na logistickej podpore zabezpečenia leteckej prevádzky či už L-39, alebo F-16 – spúšťacie zdroje, vzduch, kyslík, dusík, hydraulika musia byť v stopercentnej pripravenosti na zabezpečenie opakovaného vzletu. Sme radi, že naše ozbrojené sily sa vybrali správnym smerom a získame postupne kapacity a spôsobilosti, s ktorými sme doteraz nedisponovali.

Kapitán Vladimír Masaryk
vedúci starší dôstojník – špecialista
oddelenie leteckého výcviku
Veliteľstva vzdušných síl Zvolen:

Veľmi sa tešíme, že modernizujeme naše vojenské letectvo a lietadlá F-16 nepochybne ovplyvnia celé vzdušné sily, pre ktoré je to nová dimenzia a veľká výzva. A keďže výcvik pilotného personálu sa nikdy nekončí, jeho zabezpečenie či už v Amerike, ako aj u nás, bude kontinuálnym procesom.

Rotný Pavol Bujala
starší poddôstojník skupiny
vnútorného riadenia,
46. krídlo Kuchyňa:

V krídle pracujem od roku 2004, keď som narukoval ako vojak základnej služby v pozícii vodiča. Dnes mám na starosti komunikáciu s verejnosťou, oslovujem

stredné školy a základné školy, mám za náš útvar na starosti podporu regrutácie, centrum pre deti a rodiny. Verejnosť dianie v Kuchyni zaujíma, takže je čo vysvetľovať – a robím to s o to väčšou radosťou.

Štábný nadrotmajster Andrej Milovčík
veliaci poddôstojník,
81. krídlo Sliač:

Začínal som v pozemných silách, prešiel som bývalými silami výcviku a podpory, prišiel som k vzdušným silám a ako nový veliaci poddôstojník som hrdý na to, že môžem byť súčasťou takéhoto historického momentu. Pre mňa je to česť. A aj keď je moje pracovisko letecká základňa Sliač, určite budem v Kuchyni veľmi často, aby som bol s tu dislokovanými poddôstojníkmi a príslušníkmi mužstva v čo najužšom kontakte, aby som vnímal ich problémy aj úspechy a bol im nápomocný.

Čatár Pavel Václavík
zástupca veliteľa družstva
špeciálnych agregátov, 81. krídlo Sliač:
Čakajú nás ďalšie školenia na rôzne zariadenia, no a keďže slúžim 17 rokov, verím, že ma to posunie dopredu odborne, aj kariérne.

Major Martin Paľuv
pilot F-16 a inšpektor
bezpečnosti letov,
81. krídlo Sliač:

Veľkým skokom bol samotný výcvik, ktorý som absolvoval v Amerike a ktorý mi otvoril oči. Vážim si všetkých, čo ma viedli aj v našich podmienkach, ale videl som, ako funguje svet, ako sa špičkový výcvik na špičkových lietadlách robí v zahraničí. Takže ďalšia výzva je, ako v tom všetkom pokračovať doma, ako rozbehnúť so všetkými kolegami projekt F-16 na Slovensku. Ako ho nastaviť tak, aby sme boli plne kompatibilní s krajinami NATO a aby sme boli spokojní sami so sebou.

Pavol Vitko

Foto: autor a Jakub Neubauer

Príslušníci Security Section veliteľstva pozemných síl NATO v Heidelbergu na jar 2009 počas cvičenia na britskej leteckej základni v nemeckom Elmpte. Na fotografii sú aj príslušníci OS SR a našej Vojskovej polície, bezpečnostný dôstojník kpt. Dušan Svitana, vedľa neho vpravo veliteľ čaty nrtm. Eduard Guzlej, úplne vľavo stojí príslušník Security Section rtm. Martin Mankovič a v druhom rade druhý zľava stojí rtm. Radoslav Foltán.

Služba v medzinárodných veliteľstvách, úradoch a zariadeniach

„Z profesionálneho hľadiska je pre každého vojaka služba v medzinárodných štáboch obrovskou skúsenosťou a teda vyslanie by malo byť súčasťou jeho ambícií,“ mieni zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Ľubomír Svoboda, ktorý je aj predsedom komisie pre výber profesionálnych vojakov na vyslanie do štruktúr Severoatlantickej aliance a Európskej únie.

Či hovoríme o poddôstojníkovi alebo dôstojníkovi je jasne vidieť potrebu posilniť myšlienku vyslania do štruktúr NATO a EÚ v myšliach všetkých profesionálnych vojakov. Cesta, po ktorej by profesionál mal kráčať pred podaním žiadosti o vyslanie do štruktúr, spočíva aj v zdokonaľovaní sa vo svojej odbornosti účasťou v odborných tuzemských aj zahraničných kurzoch. Nevyhnutná je sústavná príprava v oblasti jazykovej spôsobilosti. Odborná a jazyková pripravenosť na úrovni zodpovedajúcej požiadavkám funkcie v zahraničí bude tak priepustkou k vyslaniu na službu mimo územia SR, ako aj ďalším krokom v jeho služobnej kariére profesionálneho vojaka.

Genpor. Ľubomír Svoboda

Aktuálne slúži v deviatich misiách a operáciách v zahraničí cez 420 príslušníkov Ozbrojených síl SR, úrady vojenských pridelenecov máme v 23 krajinách, niekoľkých vojakov vyčlenených z OS SR vysiela do zahraničia ministerstvo obrany (napríklad do OSN), no my sa sústreďujeme na funkcie, ktoré OS SR obsadzujú v štruktúrach NATO a EÚ. Tabuľkovo ich je 122.

pak, na sebe cieľavedome pracujú,“ porovnáva genpor. Ľ. Svoboda. Zasmieja sa, že pri prvom vyslaní ani jemu nebolo všetko jedno: „Ešte sme neboli v NATO, keď som bol v roku 1999 vyslaný ako partnerský dôstojník v hodnosti podplukovník do SHAPE. Nemal mi kto poradiť, lebo predtým v tejto pozícii nikto od nás nebol. Kládol som si otázku, či to zvládnem. No pokiaľ má človek odbornosť, primeranú jazykovú zdatnosť a trochu guráže, nemal by mať obavy. Medzinárodné

Plukovníka Romana Kráľa (vpravo) v rímskom NATO Defence College vo funkcii koordinátora študijnej skupiny tento rok vystriedal plukovník Milan Jankura

Profesionálne-priateľské prostredie

„Niektorí majú obavy a nad možnosťou, že by raz boli vyslaní do štruktúr, ani neuvažujú. Iní tú ambíciu majú v sebe a, nao-

V škole NATO v nemeckom Oberammergau sa v roku 2017 stal prvým veliacim poddôstojníkom z krajín východnej Európy štábný nadrotmajster Miroslav Dulaj

prostredie mu vždy pomôže v rozbehu. Aj ja som zakaždým zažil profesionálno-priateľskú atmosféru, takže vojaci by sa nemali obávať. Vážim si, že to skúsia – verím, že nesklamú.“

Náš vojenský predstaviteľ pri Vojenskom výbore NATO v Bruseli je generálmajor, starší národný predstaviteľ vo Výcvikovom stredisku spoločných síl v Bydhošti je podplukovník, na rovnakej pozícii Spojeneckého veliteľstva pozemných síl v tureckom Izmiere máme majorku, kapitán slúži v tíme pre integráciu síl NATO v lotyšskej Rige a štábný nadrotmajster je našim starším národným predstaviteľom v škole NATO v nemeckom Oberammergau. Spolu je to päť generálov, 85 dôstojníkov, 28 poddôstojníkov. Ženy sú štyri.

Pplk. Dušan Pollák

Postupnosť krokov

Zrejme každý profesionálny vojak sa stretol na intranetovej stránke rezortu či vo svojej služobnej pošte s oznamom, že sa môže uchádzať o zaradenie do výberového konania v štruktúrach medzinárodných veliteľstiev. Na intranete ich zverejňuje podplukovník Dušan Pollák, náčelník oddelenia rozvoja personálu z odboru personálneho manažmentu Štábu pre podporu operácií

GŠ OS SR. Názov funkcie je síce dlhý, ale povedané v skratke, práve on je ten, kto technicky koordinuje proces výberu a vyslania. Nerozhoduje o tom, kto a kde, ale v spolupráci s Personálnym úradom OS SR, úradom finančného zabezpečenia, Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia, odbornými garantmi a ďalšími inštitúciami či funkcionármi dbá na to, aby sa nič nezanedbalo a nezmeškalo. Práve preto sme pplk. Polláka požiadali, aby nám ozrejmil celý proces.

„Zahraničný partner, NATO alebo EÚ, funkciu po vytvorení alebo uvoľnení ponúkne členskej krajine, alebo iným krajinám. Podľa záujmu a po príslušných rokovaniach ju pridelia tomu-ktorému štátu,“ odpovedá. Malo by to byť aspoň rok a pol dopredu, aby sa uskutočnil riadny výber a kandidát sa stihol pripraviť. „Niekoľko sa stáva, že je to trebárs len pol roka, ale o zorganizovanie výberu sa snažíme vždy,“ potvrdil pplk. Pollák.

V nariadení na výber, ktoré schvaľuje náčelník Generálneho štábu OS SR, nechýbajú ani termíny na podanie žiadosti o ustanovenie do takých funkcií. „Jeho súčasťou sú aj pod-

mienky pre jednotlivé funkcie, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu v procese nominácií jednotlivých PrV na účely zasadnutia komisie. Tieto podmienky sú zhrnuté v opise činnosti, ktorý je známy aj ako Job Description,“ konštatuje pplk. Pollák.

Napríklad za návrh na vojenského poradcu v Národnom styčnom tíme pri Spojeneckom veliteľstve pre transformáciu (ACT) v Norfolku, USA to bude náčelník Štábu podpory operácií brigádny generál Marek Banas.

„Dôležité je, že sa môžu prihlásiť viacerí kandidáti, ktorých potom posudzuje komisia pre výber profesionálnych vojakov na vyslanie do zahraničia pod vedením generálporučíka Ľubomíra Svobodu,“ prízvukuje pplk. Pollák.

„Naša komisia je zložená z niekoľkých generálov, všetci máme skúsenosti z vyslania v zahraničí,“ poznamenáva genpor. Svoboda. Pravdaže, slovo pri výbere má aj odborný garant, náčelník jednotlivých štábov či hlavný poddôstojník.

„Iste, môžeme okrajovo prihliadnuť aj na rodinné či osobné súvislosti, ale vždy som presadzoval a presadzujem, aby sme ľudí vysielali v záujme ozbrojených síl – a nie jednotlivých vojakov,“ prízvukuje gen. Svoboda. „Napríklad nie raz sa vojak chcel vrátiť na pozíciu, ktorú už zastával. Logika však velí, že to ozbrojeným silám nič neprináša. Keď niekto ide na vyslanie druhý, alebo aj tretí raz, vždy máme záujem, aby kariérne rástol. A potom mohol doma aplikovať skúsenosti z vyšších úrovní velenia alebo odbornosti.“

Zdravie, previerka, výcvik

„Vzdelanie, prax a jazyk sú pre uchádzačov základom. Samozrejme, pred vyslaním musí vojak prejsť aj lekárskou prehliadkou, musí mať previerku požadovaného stupňa a ak ide o nasaditeľnú funkciu, musí prejsť národným výcvikom,“ pokračuje pplk. Pollák. Čo to znamená? „Napríklad počas operácií ISAF alebo SFOR boli niektorí vojaci, vyslaní na plnenie úloh do medzinárodných veliteľstiev v Európe, na určitý čas nasadzovaní aj v Afganistane, no tam by nemohli vycestovať bez patričného výcviku.“

Niektorí vojaci pred riadnym vyslaním do štruktúr absolvujú na svojich budúcich pracoviskách krátkodobé stáže, iní absolvujú stáž na pôde GŠ OS SR či veliteľstvách v rámci OS SR. Inokedy sa odborníci zo zahraničných veliteľstiev prichádzajú školiť k nám. Samozrejmosťou je aj absolvovanie odborných kurzov pred vyslaním do zahraničia presne podľa popisu požiadaviek nachádzajúcich sa v Job Description. To všetko je v gescii skupiny personálneho úradu na prípravu, vyslanie a zabezpečenie do štruktúr NATO a EÚ. Pravdaže, treba zabezpečiť aj ubytovanie, prepravu rodiny, poistenia,

Veliteľom aliančnej mnohonárodnej divízie Stred v maďarskom Stoličnom Belehrade je dnes už generálmajor Tibor Králik. Predtým bol národným vojenským predstaviteľom pri Najvyššom veliteľstve aliančných síl v Európe v Monse, vojenským poradcem pre strategické plánovanie pri Stálom zastúpení SR pri EÚ v Bruseli, štábnym dôstojníkom pre koordináciu Partnerstva za mier v Monse a vojenským pozorovateľom OSN v misiách UNAVEM III a Monua v Angole.

Slovenskí vojaci slúžiaci v aliančných štruktúrach v Poľsku si spolu s premiérmi oboch krajín Petrom Pellegrinim a Mateuszom Jakubom Morawieckim, ako aj s vtedajším ministrom obrany SR Petrom Gajdošom v roku 2019 pripomenuli 20. výročie vstupu Poľska do NATO

očkovania, aby mal vojak možnosť podávať vo svojej novej funkcii na medzinárodnom poli najlepší výkon.

„Myslím si, že systém je funkčný a všetci, ktorí sa na ňom podieľajú, majú moje poďakovanie. No je až prekvapujúce, že aj v dnes i pre špičkových ľudí býva niekedy limitujúcim faktorom angličtina. Tu treba pridať, držím palce,“ neodpustí si poznámku generálporučík L. Svoboda. Tiež porovná, že nakoľko sme pri vstupe do NATO mali veľkú ambíciu obsadiť čo najviac funkcií v medzinárodných štruktúrach, toto číslo narástlo až na 150. Počas finančnej krízy bolo redukované skoro na polovicu a napríklad v roku 2004 kleslo na 86. „Odtedy vznikli rôzne aliančné centrá výnimčnosti, boli zriadené aj nové veliteľstvá, úrady a zariadenia a naša angažovanosť sa

celkom prirodzene a logicky zvýšila. Tak to má byť, ak chceme byť akceptovaní a rešpektovaní, inak by to nešlo.“

Otec, mama aj deti

Pred takými dvoma desaťročiami bolo vyslanie do štruktúr pre vojenské rodiny mimoriadne finančne zaujímavé. Je to tak aj teraz, keď profesionálny vojak pri vyslaní poberá 15 % zo svojho hrubého platu na manželku a 7,5 % na každé dieťa? „Modelovou situáciou je, ak má rodina malé deti a manželka (manžel) je na rodičovskej dovolenke. Ak má manželka či manžel dobrú prácu doma, pokiaľ ide o financie sa to až tak vyplatiť nemusí. Benefity sú však aj inde,“ myslí si pplk. Pollák. „Zahraničný príspevok je slušný a vojakovi ide predsa aj o skúsenosti, prestíž – a krok k ďalšiemu kariérnemu postupu. Je tu aj možnosť pre celú rodinu zdokonaľovať si cudzí jazyk, deti môžu chodiť do anglicky hovoriacich škôl, môžu spoznávať inú kultúru aj krajinu,“ dodáva pplk. Pollák. „Stále budeme podporovať, aby rodina vycestovala celá. Aby si manželka boli vzájomnou oporou a aby deti vyrastali s mamou aj otcom,“ konštatuje genpor. L. Svoboda.

Príchod nového systému

Podľa genpor. Svobodu stojí vysielanie do štruktúr stále na dobrovoľnosti a výbere. To sa zrejme čiastočne zmení. „Na spadnutie je systém ekvivalentných funkcií. Teda na jednu funkciu v štruktúrach bude, takpovediac, naviazaných tri, päť či osem funkcií doma. No a z tých, povedzme, ôsmich vojakov vyberú najlepšieho. Osobne však predpokladám, že ostane aj možnosť uchádzať sa o toto vyslanie i mimo spomenutých ekvivalentných funkcií formou žiadosti,“ hovorí pplk. Pollák.

„Každý vojak, ktorý má za sebou službu v medzinárodných veliteľstvách obohacuje naše ozbrojené sily o nové skúsenosti a postupy. Prichádza rozhladenejší, sebavedomejší a zaslúži si za to naše uznanie. Nepochybne to má vplyv aj na jeho kariérny rast.“

Pplk. Pollák hovorí, že vyslanie do misií či štruktúr sa stáva neoddeliteľnou súčasťou vojenskej služby. „Podľa mňa by si už aj vojak v mladšom služobnom veku mohol vytipovať, kde

Plukovník gšt. Tomáš Novotný, ktorý tento rok ukončil svoju 48-ročnú službu v uniforme, študoval vo Washingtone aj v Monterey, slúžil v Spojeneckom veliteľstve NATO pre transformáciu v Norfolku aj v Koaličnom koordináčnom centre pri US CENTCOM v Tampe. V rokoch 2019 až 2022 bol národným styčným dôstojníkom pre letecký výcvik našich pilotov F-16 v arizonskom Tucsoe.

Zoznam príslušníkov v štruktúrach NATO a EÚ Ozbrojenými silami SR

Zahraničné pracovisko, veliteľstvo, úrad, zariadenie	Krajina	Miesto	Počet vojakov
Úrad vojenského predstaviteľa pri Vojenskom výbore NATO	Belgické kráľovstvo	Brusel	20
Úrad národného vojenského predstaviteľa pri Najvyššom veliteľstve spojeneckých síl v Európe (SHAPE)		Mons	21
Národný styčný tím Ozbrojených síl SR pri Spojeneckom veliteľstve pre transformáciu (ACT)	Spojené štáty americké	Norfolk, Virginia,	4
162. stíhacie krídlo (162nd Fighter Wing)		Tucson, Arizona	2
Veliteľstvo pre špeciálne operácie USA (US SOCOM)		Tampa, Florida	2
Spojenecké veliteľstvo spoločných síl (HQ JFC) vrátane Národného podporného prvku OS SR pri HQ JFC)	Holandské kráľovstvo	Brunssum	13
Koordináčne centrum dopravy v Európe (MCCE)		Eindhoven	1
Úrad programovania a služieb pre systémy velenia a riadenia vzdušných síl (AirC2 PO&S)		Haag	1
Mnohonárodná divízia Stred v Stoličnom Belehrade (MND-C) - Stoličný Belehrad, Maďarsko vrátane Národného podporného prvku OS SR pri MND-C	Maďarsko	Stoličný Belehrad	17
Tím pre integráciu síl NATO (NFIU HUN)			1
Centrum výnimočnosti NATO pre vojenské zdravotníctvo (MILMED COE)		Budapešť	1
Výcvikové stredisko spoločných síl (JFTC) Národného podporného prvku OS SR pri JFTC	Poľská republika	Bydhošť	7
Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie POL (POL SOCOM)		Krakov	1
Spojenecké veliteľstvo vzdušných síl (HQ AIRCOM) Národného podporného prvku OS SR pri HQ AIRCOM	Nemecká spolková republika	Ramstein	5
Stály štáb Koncepcie rámcových krajín pre oblasť rádiologickej, chemickej a biologickej ochrany (FNC/RCHBO)		Bruchsal	1
Veliteľstvo pre špeciálne operácie v Európe (US SOCEUR)		Baumholder	1
Mnohonárodné veliteľstvo CIMIC (MN CIMIC CMD)		Nienburg	1
Spoločné veliteľstvo podpory a zabezpečenia (JSEC)		Ulm	1
Spoločné operačné stredisko letectva (CAOC)		Uedem	4
Škola NATO (NATO School)		Oberammergau	3
Medzinárodné zdravotnícke koordinačné centrum/ Európske zdravotnícke veliteľstvo (MMCC/ EMC)		Koblenz	1
Spravodajské centrum (IFC)	Veľká Británia	Molesworth	1
Centrum výnimočnosti NATO pre oblasť spoločnej chemickej, biologickej, radiačnej a nukleárnej obrany (JCBRN Defence COE)	Česká republika	Vyškov	1
Mnohonárodné logistické koordinačné centrum (MLCC)		Praha	1
Centrum výnimočnosti NATO pre oblasť spravodajstva ľudských zdrojov (HUMINT COE)	Rumunsko	Oradea	1
Veliteľstvo divízneho typu USA		Mihail Kogalniceanu	1
Spojenecké veliteľstvo pozemných síl (HQ LANDCOM)	Turecko	Izmir	1
Tím pre integráciu síl NATO (NATO Force Integration Unit Latvia)	Lotyšsko	Riga	1
Veliteľstvo Zboru rýchleho nasadenia NATO (NRDC-ESP)	Španielske kráľovstvo	Valencia	3

by chcel byť raz vyslaný – a postupne sa na to pripravovať. Jazykovo, ako aj prostredníctvom rôznych kurzov a školení. Aby raz, keď bude stáť pred výberovou komisiou, rozhodnutie padlo na neho,“ odporúča pplk. D. Pollák. No a otázka, či aj na vlastnej koži prežil to, o čom hovorí? Ukazuje sa, že áno. V Južnej Karolíne absolvoval päťmesačný Adjutant General Captains Career Course ako ekvivalent základného veliteľsko-štábného kurzu a vo Virginii ročný Command and Staff

College Distance Education Program ako ekvivalent vyššieho veliteľsko-štábného kurzu, pol roka slúžil v operácii EUFOR-ALTHEA v Bosne a Hercegovine a tri roky pôsobil v štruktúrach NATO/EÚ v Multinational Corps North East v Šetíne. „Znamenalo pre mňa veľmi veľa aj to, že so mnou boli v Poľsku tiež manželka s oboma dcérami.“

Pavol Vítko • Foto: autor, OS SR

Prehliadka, úlohy a odhodlanie

Brigáda spoločnej podpory s tabuľkovými počtami približne 5 200 osôb, z ktorých je takmer 2 300 zamestnancov vo verejnej službe, patrí medzi najväčšie súčasti ozbrojených síl. Na plnenie úloh súvisiacich so zabezpečením augustovej slávnostnej vojenskej prehliadky a osláv 80. výročia Slovenského národného povstania bolo nasadených 600 vojakov brigády.

Čo všetko zabezpečovali?

Brigáda spoločnej podpory OS SR (BSP) prispela kapacitami a spôsobilosťami k oslavám výročia SNP v dvoch rovinách. Prioritnou úlohou bolo komplexne zabezpečiť oslavy vo všetkých oblastiach logistiky. Zároveň boli v rámci brigády vyčlenené pochodujúce celky a technika na defilé. Už v júli brigáda realizovala vojenské cvičenie Still Support ako podporu na zabezpečenie príchodu hlavných síl. Celé logistické zabezpečenie tvorilo 187 príslušníkov BSP. Na slávnostnej vojenskej prehliadke sa zúčastnilo v rámci brigády spolu sedem celkov. Na čele zostavy brigády pochodoval celok veliteľstva brigády a za ním nasledovali celky 6. spojovací prápor, 62. spojovací prápor, 4. prápor logistiky, 405. opravársky prápor a 53. prápor poľných služieb. Na záver to bol najpočetnejší celok Základne výcviku a mobilizačného doplnovania tvorený velením a novoprijatými vojakmi základného vojenského výcviku. Spolu tak BSP reprezentovalo 408 profesionálnych vojakov. Na podporu pozitívnej prezentácie OS SR na verejnosti sme vyčlenili

aj vojenskú techniku s osádkami, ktorá bola súčasťou slávnostného defilé.

Kedy ste začali plánovať zabezpečenie osláv?

Plánovací proces sa začal v novembri 2023 úvodnou plánovacou konferenciou. V zmysle záverov konferencie mi náčelník GŠ OS SR generál Daniel Zmeko delegoval úlohu komplexne logistiky zabezpečiť vojenskú prehliadku. Je pravda, že OS SR organizovali prehliadku pri príležitosti výročia SNP aj pred piatimi rokmi, nie však v takom rozsahu defilé vojenskej techniky a pochodujúcich jednotiek. S tým súvisel aj väčší rozsah logistického zabezpečenia, ktorí prerástol až do zabezpečenia najväčšej logistickej operácie za posledné obdobie. Pokiaľ ide o prípravu samotných pochodových celkov, tá sa začala v marci 2024 v Martine inštruktážno-metodickým zamestnaním, kde sme si zjednotili ústrojnosť vojakov v jednotlivých celkoch, úpravu defilujúcej techniky, spresnená bola povelová technika a naplánovaný bol slávnostný pochod. Poradová príprava prebiehala od marca až do konca júna. Dňom

14. augusta 2024 sa začal sústredený výcvik všetkých celkov OS SR v priestoroch 81. krídla Sliač.

Ako a pre koľkých vojakov ste riešili ubytovanie?

Na letisku 81. krídla Sliač sme vybudovali stanový tábor s kapacitou 500 lôžok. Tábor bol určený pre vodičov zvozovej či defilujúcej techniky a obslužný personál. Vojenská ubytovňa 81. krídla Sliač poskytla 294 lôžok, pochodujúci profesionálni vojaci, personál na podporu policajného zboru a príslušníci zahraničných armád boli ubytovaní vo vysokoškolských a stredoškolských internátoch v Banskej Bystrici a Zvolene v celkovom počte do 3 500 osôb.

A strava?

V súčinnosti s pozemnými aj vzdušnými silami, ako aj silami pre špeciálne operácie bolo zriadených šesť poľných výdajní stravy v stanoch, štyri jedálne v hangároch s kapacitou 3 600 denne vydaných jedál. Samozrejmosťou bolo zabezpečiť pitný režim cvičiacich a operatívne reagovať na všetky požiadavky

súvisiace s výdajom stravy. Všetci vojaci preukázali vysokú profesionalitu a tímovú spoluprácu, ktorá zaručovala hygienickú bezchybnosť a rýchle stravovanie.

Doprava?

Koordinácia a riadenie cestných a železničných preprav prebiehala prostredníctvom 701. centra vojenskej dopravy. Odborne riadili všetky presuny a prepravy techniky s tímom riadenia presunov. Skúsenosťami značnou mierou prispeli k plynulému organizovaniu nácvikov a priebehu samotnej vojenskej prehliadky, ako aj odsunu výzbroje a techniky späť do posádok.

Čo ďalšie?

Bolo toho ešte veľa. Zvlášť by som vyzdvihol napríklad prácu 405. opravárenského práporu, ktorý odviezol kus poctivej roboty. Pri 150 opravách potrebnej techniky len za ostatný mesiac sa doslova riadili heslom „Zázraky na počkanie, nemožné do troch dní.“ Dôležitou súčasťou prehliadky bolo aj zabezpečenie vystrojenia poľnou rovnošatou a stanovenými doplnkami, napríklad biele kožené rukavice, prilby, topánky, opasky a podobne pre všetkých profesionálnych vojakov zaradených v pochodujúcich celkoch, profesionálnych vojakov zaradených v defilujúcej technike, alebo aj smerníkov. Na prehliadku vojenskej techniky bola určená aj ťažká technika s oceľovými pásmi, aby nedošlo k poškodeniu pozemných komunikácií, tak jednou z úloh bolo obstaráť pásy s gumovými pátkami. No a množstvo úloh plnili príslušníci BSP priamo v Banskej Bystrici. Vytvorili sme päť poľných výdajní pohonných hmôt, zabezpečovali sme aj výstavbu stanov, personálnu podporu policajnému zboru, prepravu historickej techniky od VHÚ Piešťany a tak ďalej.

Čo bolo najzložitejšie a na čo ste hrdý?

Odpoveď je jednoduchá. Nie je takmer nič, čo by sme nedokázali, veď na to sme tu. Aj vďaka oslavám sme zistili miesta, kde máme slabiny, ale aj sme sa utvrdili v našich silných stránkach. Z hľadiska vystrojenia pochodujúcich celkov bolo najzložitejšie obstaranie replík dobových rovnošiat 1. československej armády a 2. československej paradesantnej brigády z obdobia SNP v počte 80 súprav, s čím nám odborne pomohol aj riaditeľ Múzea SNP. Musím však povedať, že som hrdý a pyšný na výsledok osláv zo strany OS SR ako celku a som rád, že naša brigáda mohla prispieť k celkovému pozitívnemu výsledku.

Ktorá technika je v rámci vašej brigády aktuálne najväčším problémom?

Najväčším problémom je zastaraná technika z dôvodu častej poruchovosti a čím ďalej, tým väčším problémom je obstarávanie náhradných dielcov. Ide najmä o špecializované cisternové či hasičské nadstavby, vyslobodzovacie techniku alebo žeriavy. Ide aj o priestriedky určené na prepravu ťažkej bojovej techniky. V súčasnosti nedisponujeme kapacitami prepravy po cestných komunikáciách v takej miere, ako by bolo žiadúce. Absenciu prepravných spôsobilostí po železnici sme v uplynulom polroku riešili akvizíciou nových železničných vozňov.

A nákladné vozidlá, ktorých akvizícia je, takpovediac, pred dvermi?

Našou úlohou je zabezpečiť podklady na vyhlásenie súťaže na obstaranie techniky. Tak isto sme prítomní pri vojenských skúškach novozavedenej techniky. Rozdelenie takto zaobstaranej techniky je v gescii Generálneho štábu OS SR. Samozrejme, plníme úlohy spojené s katalogizáciou a príjmom techniky do účtovnej evidencie OS SR a jej preúčtovanie na konkrétne útvary.

Úlohou je veľa, ale logisticky a personálne sme pripravení zabezpečiť každú požiadavku OS SR.

Akú techniku ešte očakávate?

Prebieha akvizičný proces na bojovú techniku, ktorá nahradí zavedenú techniku na konci technickej životnosti, čiže napríklad BVP-1 a BVP-2. V najbližšom období sa uskutočnia vojenské skúšky vozidla BOV 8x8 rôznych modifikácií. Aktuálne prebiehajú skúšky ambulantnej verzie (AMB), začnú sa skúšky verzie pre mechanizované jednotky (IFV) a verzie veliteľského vozidla (C2). Zároveň prebieha akvizícia viacúčelových vozidiel JLTV 4x4 (Joint Light Tactical

Vehicle) Oshkosh. Týka sa to celých ozbrojených síl, teda aj nás.

Ako ste na tom s technickým zázemím, teda garážami, dielňami, odstavnými plochami

Vykonávame modernizáciu, rekonštrukciu v závislosti od potrieb vojenských útvarov a kapacitných a finančných možností. Vzhľadom na akvizíciu nových typov techniky je pre nás táto oblasť novou výzvou v kontexte modernizácie parkovej a dielenskej infraštruktúry. Momentálne prebieha obnova parkových priestorov a garážových miest v súvislosti s dodaním napríklad tanku LEOPARD 2A4, BOV 8x8 a podobne.

A personál? Vodiči? Mechanici?

Nedostatok personálu pociťujú viaceré súčasti ozbrojených síl, pociťujeme ho aj my. U vodičov a mechanikov sa síce nevyžaduje nejaké špecifické vzdelanie, o to náročnejšie je to so získaním dodatočných oprávnení a kurzov. No najmä prax na vykonávanie týchto činností sa získava roky. Preto ma teší, že sa nám končne podarila „reinkarnácia“ vojenskej autoškoly, ktorá spadá pod našu Základňu výcviku a mobilizačného dopĺňovania. V októbri bude prebiehať pilotný kurz školenia vodičov na vodičské oprávnenie skupiny C, na ktorom sa zúčastní 20 príslušníkov Brigády spoločnej podpory.

Aké najväčšie výzvy stoja pred vašou brigádou v ďalšom období?

Už počas plnenia úloh súvisiacich so zabezpečením 80. výročia SNP príslušníci brigády pripravovali Deň Ozbrojených síl SR. Tiež participujeme na oslavách 80. výročia Karpatsko-dukľanskej operácie. Nezabúdame ani na rôzne regrutačné aktivity a spoluprácu so školami. Začali sa periodické inventúry a príprava techniky na zimnú prevádzku. Naše úsilie je, samozrejme, zamerané aj na výcvikové aktivity – účasť na komplexnom štábnom nácviku GŠ OS SR, medzinárodnom cvičení Strong Bastion 24 či spolupráci so zahraničnými vojskami. V budúcom roku budeme participovať na cvičeniach OBRANA25, Connected Harmony 2025, Federated Cloud 2025, Coalition Warrior Interoperability Exercise 2025 (CWIX25), Moonstar 25, Slovenský štít 25, Toxic Valley 2025, Toxic Lance 2025, Strong Bastion 25 a iných. Úlohou je veľa. Každú však budeme plniť čo najlepšie. Tak ako sme zvyknúť – za čo mojím kolegom, ako aj všetkým, ktorí s našou brigádou spolupracujú, úprimne ďakujem. S tým, že logisticky a personálne sme pripravení a odhodlaní zabezpečiť každú požiadavku OS SR.

Pavol Vitko

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

TÉMA

Vždy vpredu

Motto 65. prieskumného práporu Prešov: SEMPER PRAE CEDO – VŽDY VPREDU!
je podľa veliteľa útvaru podplukovníka Mariána Brinčeka veľmi výstižné pre
smerovanie a charakterizovanie útvaru.

A veľmi príznačné sú podľa jeho slov aj dve zaujímavé čísla z histórie: 65 a 22. Lebo už 15. marca 1950 vznikol v Žiline 65. výsadkový prápor, ktorý sa po krátkom pôsobení v Trenčíne presunul na Šariš, kde od 10. októbra toho istého roku plnil úlohy v posádkach Prešov a Sabinov.

No a 22 označuje 22. výsadkovú brigádu, ktorá v Prešove vznikla 1. októbra 1952 ako nadriadený prvok 65. výsadkového práporu. Kruh sa aj v tomto prípade uzavrel a 1. novembra tohto roku vzniká v rámci pripravovaných reorganizačných zmien 22. prieskumný pluk.

Strelecký výcvik prešovských prieskumníkov

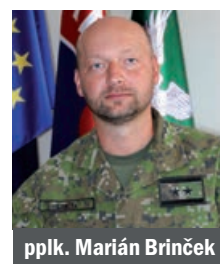
Míľniky útvaru

Čím žije prápor v súčasnosti? Nedávno boli jeho príslušníci aktérmi osláv 80. výročia SNP v Banskej Bystrici. „Nielen pešia jednotka na slávnostnej vojenskej prehliadke, ale aj naši operátori bezpilotných prostriedkov a účastníci spoločného slovensko-poľského hromadného zoskoku. Prvého júla sme si pripomenuli desať rokov od založenia práporu ISTAR, ktorý bol 1. októbra 2021 premenovaný na 65. prieskumný prápor, v súčasnosti je dislokovaný v posádkach Prešov a Michalovce.

Okrem toho plníme mnohé úlohy pri medzinárodných cvičeniach v oblasti prieskumu a sledovania nielen na Slovensku, ale aj v Česku, Maďarsku, Rumunsku, či v Poľsku,“ veliteľ práporu, podplukovník Marián Brinček, rodák z Trebišova.

Po absolvovaní Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši smer mechanizované vojsko začínal v mechanizovanom útvere v Trebišove, pôsobil v prieskumnej rote v Prešove, v prapore ISTAR, kde bol okrem iného veliteľom roty hľbkového prieskumu, náčelníkom štábu, zástupcom veliteľa a nakoniec veliteľom práporu. Je výsadkárom 1. triedy, na svojom konte má 97 zoskokov a medzinárodné skúsenosti získal v medzinárodných misiách KFOR v Kosove a ISAF v Afganistane.

pplk. Marián Brinček

Hovorí, že významným míľnikom bolo pre útvar jeho prepodriadenie od 1. septembra 2022 priamo pod veliteľa pozemných síl, ako prvku prieskumu, sledovania a spravodajstva taktického prvku. Ale zároveň čiastočne aj podpory operačných spôsobilostí. V tejto oblasti aktívne spolupracu-

Výsadkové a prieskumné jednotky na Slovensku

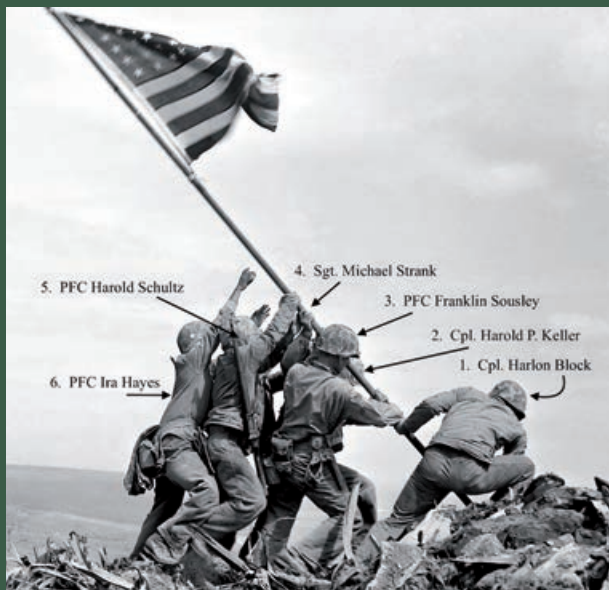
História výsadkových a prieskumných jednotiek na Šariši sa začala písať v roku 1950. Dňa 15. marca bol v Žiline zriadený 65. výsadkový prápor, ktorý sa neskôr presunul do Trenčína a nakoniec 10. októbra do Prešova a Sabinova.

V roku 1951 vznikli aj 172. (neskôr 72.) výsadkový mechanizovaný prápor v Košiciach a 173. výsadkový delostrelecký oddiel v Sabinove. Dňa 1. októbra 1952 sa vytvorením 22. výsadkovej brigády s čestným názvom Banskobystrická – SNP v Prešove ukončil postupný presun výsadkového vojska na východné

Slovensko, ktorý sa začal v spomínanom roku 1950. Pri jeho zrode bol podplukovník Alexander Kováč, ktorého vo funkcii veliteľa výsadkového vojska nahradil v roku 1951 plukovník Michal Kričfaluši. Ten bol na čele veliteľstva až do jeho zrušenia o štyri roky neskôr. Prvým veliteľom vznikajúcej 22. výsadkovej brigá-

Stopa z Iwo Jimy

22. augusta 2023 prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová zapožičala 65. prieskumnému práporu Prešov čestný názov Prieskumný prápor Michala Strenka. Preto si 65. pspr 1. marca 2024 osobitným spôsobom v deň jeho smrti uctil jeho pamiatku. Zorganizovali 1. ročník cezpoľného behu – memoriálu Michala Strenka pod záštitou veliteľa práporu v spolupráci s obcou Jarabina a vojenskou expozíciou Michala Strenka v Starej Ľubovni. Beh sa uskutočnil na trase Stará Ľubovňa – rodný dom Michala Strenka v Jarabine. Na behu sa zúčastnili príslušníci OS SR, študenti Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika z Liptovského Mikuláša, rodinní príslušníci vojakov, rodáci a mnohí ďalší, ktorí majú v úcte meno Michal Strenk.

Veliteľ útvaru podplukovník Marián Brinček a náčelník štábu major Jozef Mizerák veria, že týmto prvým ročníkom sa začnú rozvíjať národné a vojenské tradície nielen pre úzky okruh ľudí prieskumného práporu, či v jeho rodisku v obci Jarabina, že sa Michal Strenk dostane aj do povedomia širokej verejnosti. Ako Slovák bojujúci v druhej svetovej vojne za hodnoty slobody a demokracie. Seržant Michal Strenk zomrel na ostrove Iwo Jima, kde ho zasiahla a usmrtila črepina z delostreleckého granátu, keď sa snažil vysvetliť plán ďalšieho bojového postupu svojim vojakom. „Zomrel ako bojovník za slobodu a jeho odkaz sa snažíme zdieľať a žiť aj my,“ zdôrazňuje podplukovník Brinček.

je so Spoločným operačným veliteľstvom v Banskej Bystrici pri spracovaní plánov kolektívnej obrany SR.

Partneri na Morave

Zo zahraničných partnerov najaktívnejšie spolupracujú s českými kolegami. Najmä so svojím partnerským 102. prieskumným práporom Prostějov. „V posledných rokoch máme s ním mnoho spoločných cvičení, na ktorých si navzájom odovzdávame teoretické a praktické skúsenosti. Nechýbajú ani spoločné školenia, nielen čo sa týka prieskumu a padákovskej oblasti. Obdobná veľmi dobrá spolupráca je aj s 533. práporom bezpilotných systémov Prostějov. Je pre nás veľmi dôležitá, lebo náš útvar má aj tieto spôsobilosti. Zároveň spolupracujeme aj s 53. plukom prieskumu a elektronického boja, ktorý je nadriadený 102. prieskumnému práporu, pretože náš útvar má aj spôsobilosti rádiového prieskumu a elektronického boja. V tomto roku sme už mali prvé spoločné cvičenia v tejto oblasti v Českej republike.“

Medzinárodný vojenský výstup na Kriváň

dy sa stal podplukovník Štěpán Bunzák, ktorého v júli 1953 vystriedal major Ivan Kutín a od septembra 1953 major Ľudovít Falluba.

Výsadkový zväzok bol určený na plnenie taktických a operačno-taktických úloh uskutočňovaných v rámci vševojuskových útočných a obranných operácií podľa sovietskeho vzoru. Pôvodný zámer úderných, prepadových a diverzných výsadkov podľa západných skúseností čs. výsadkárov z Veľkej Británie sa ne realizoval. Základom brigády sa stali 65., 71. a 72. výsadkový prápor spolu so 173. výsadkovým delostreleckým oddielom.

Zvláštny útvar

V októbri 1957 sa v Sabinove z bývalej prieskumnej čaty 22 vytvorila prieskumná výsadková rota označovaná ako rota

zvláštného určenia, ktorá sa stala základom pre výstavbu nového prvku vzdušných výsadkových jednotiek – jednotiek špeciálneho a hĺbkového prieskumu. K 1. októbru 1959 bola reorganizovaná na 22. prieskumný výsadkový prápor s dvoma rotami, ktorý sa premiestnil do Prešova.

Po presune do Prešova bol reorganizovaný na 22. výsadkový prieskumný prápor zvláštného určenia (ZU) a po redistribúcii výsadkového vojska na Moravu bol umiestnený v Holešove. Dňa 1. septembra 1961 po vyňatí zo zväzku 22. výsadkovej brigády došlo k jeho reorganizácii na 7. výsadkový pluk ZU podriadený priamo spravodajskej správe generál-

hovorí veliteľ útvaru o najdôležitejších partneroch za riekou Moravou.

A ďalšia medzinárodná spolupráca? Veliteľ práporu i jeho náčelník štábu major Jozef Mizerák pripomínajú predovšetkým veľmi dobrú spoluprácu s Centrom výnimočnosti pre oblasť spravodajstva ľudských zdrojov v rumunskej Oradei (HUMINT COE Oradea). Sú každoročným účastníkom veľkého medzinárodného cvičenia v tejto oblasti, rozvíjajú aj aktívnu spoluprácu s Holandskom, absolvovali aktivity v Maďarsku, kde si precvičovali spôsobilosti prieskumu sledovania, nasleduje spolupráca s Poľskom.

Silné a slabé stránky

A kde vidí veliteľ a jeho náčelník štábu silné a slabé stránky útvaru? Podľa oboch silné stránky sú predovšetkým v ľudoch, ich vysokej profesionalite, nasadení, ochote plniť úlohy aj napriek mnohým problémom. „Nie sú tu za trest. Cítia hrdosť na svoju príslušnosť k prieskumnému útvaru, vidia v tom svoje celoživotné poslanie,“ spokojne konštatuje veliteľ a jeho náčelník štábu dopĺňa: „Výnimoční sme aj tým, že útvar disponuje veľkým množstvom spôsobilostí, ktoré si vyžaduje novodobé bojisko. Či už ide o zabezpečenie sledovania, bezpilotné systémy, ktoré sa v poslednom období vo svete začali veľkou rýchlosťou rozvíjať, ale aj prostriedky elektronického boja, rušenia, prieskumu. Sú čoraz dôležitejšie, ukazuje to aj priebeh vojny na Ukrajine. Okrem toho máme špecialistov na spravodajstvo ľudských zdrojov, ktoré je jedinečné v celých ozbrojených silách.“ Obaja vysoko hodnotia aj skutočnosť, že

neho štábu. Nový útvar mal okolo 800 mužov a jeho vznik znamenal definitívne oddelenie výsadkových jednotiek zvláštného určenia od tradičných výsadkárov.

14. prieskumný

V prešovskej posádke ďalej pôsobil 14. prieskumný prápor v rámci 14. motostreleckej divízie. Pozostával z veliteľstva a štábu, 1. prieskumnej rot, 2. tankovej rot, 3. rot hlbkového prieskumu, 4. rot rádiového a rádiotechnického prieskumu, čaty technického zabezpečenia, čaty opráv techniky a spojovacej dielne. Útvar pripravoval pre službu v útvaroch v jednom výcvikovom turnuse do 210

vojakov prieskumných odborností, keďže vtedy boli dva nástupné termíny, tak za rok to bolo 400 čiastočne vycvičených prieskumníkov. Okrem iného v rámci 1. rot, 30 prieskumníkov, v tretej rade 30 prieskumníkov, 15 vodičov a 15 radiotov – spolu 60 výsadkárov, v 4. rádiovéj rade 30 nemčínárov a 30 angličtinárov.

Koncom 60. rokov boli v ČSLA divízie prieskumné rot rozšírené na prieskumné prápory, riadené spravodajskými orgánmi na štábe divízie. Ich úlohou bolo vykonávať taktický prieskum pred bojovou zostavou divízie v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie veliteľa. Prieskumné skupiny vyslané do zostavy protivníka (do hĺbky

30 – 60 km) získavali informácie o protivníkovi, jeho zložení, výzbroji, alebo získavali zajatcov na ich vypočítanie spravodajskými orgánmi divízie. Skupiny hlbkového prieskumu (SHPs) plnili prieskumné

Pri pamätníku Michala Strenka

Bojová zástava

Podľa veliteľa útvaru podplukovníka Mariána Brinčeka sa 24. máj 2024 navždy zapíše do histórie 65. prieskumného práporu Prešov. Práve v tento deň veliteľ spoločne s ďalšími príslušníkmi útvaru prevzal v prezidentskom paláci v Bratislave bojovú zástavu, ktorú práporu zapožičala a odovzdala prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová. Bojová zástava je symbol morálnej cti a vojenskej statočnosti jednotky a zároveň najcennejší vojenský symbol, ktorý môžu vojačky a vojaci dostať. 65. prieskumný prápor si toto ocenenie vyslúžil za príkladné plnenie úloh doma, ako aj v rámci medzinárodného krízového manažmentu. Bojová zástava bude naplňovať hrdosť každého príslušníka práporu a zároveň bude pripomínať záväzok brániť slobodu, nezávislosť a zvrchovanosť Slovenskej republiky. Bude pripomienkou nepoľavovať, napredovať a držať sa hesla Semper Prae Cedo – Vždy vpredu.

na rozdiel od útvarov a zariadení v západnej časti Slovenska prakticky nemajú problémy s dopĺňovaním. Nečudo, veď väčšina novoprichádzajúcich vojakov je práve z tohto regiónu.

A v prapore chcú, aby aj naďalej k nim prúdili potrební špecialisti. „Snažíme sa pôsobiť v prostredí stredných škôl v meste. Obzvlášť významná je pre nás prvá stredná škola v rámci Slovenska, ktorá má v učebnom programe prípravu operátorov bezpilotných prostriedkov. Na spomínanej škole minulý rok otvorili tento odbor. Boli by sme radi, keby aj pre nás vychovávali nových odborníkov, spolupracujeme so

školou, učiteľmi, navštevujú náš útvar, vidia svoje prípadné využitie. Ale veľmi dobrá spolupráca je aj so strednou zdravotníckou školou či elektrotechnickou pre oblasť elektronického boja,“ prezrádza veliteľ.

Kde sú slabé stránky? Veliteľ i náčelník štábu zhodne konštatujú, že je to predovšetkým obmedzujúca infraštruktúra, nedostatočné počty kvalitnej techniky a vozidiel. Aj keď obaja dúfajú, že aj v tejto oblasti sa konečne začne blýskať na lepšie časy. Už netrpezlivo očakávajú vozidlá 4×4, alebo 8×8 na bojové zabezpečenie. Do konca roku by mal byť zrekonštruovaný kuchynsko-jedáľenský blok, očakáva sa aj rekonštrukcia niekoľkých budov v kasárňach.

Útvar má viacero spôsobilostí: prieskumu, hĺbkového prieskumu, bezpilotných prostriedkov, spravodajskej podpory, analytikov, ale aj technikov – logistov, zdravotníkov.

Úspešný projekt

Veliteľ pozemných síl generálmajor Martin Stoklasa hovorí, že 65. prieskumný prápor je jednotkou bojovej podpory pozemných síl. Jeho poslaním je poskytovať spôsobilosti pozemného spravodajstva, prieskumu, sledovania určovania cieľov nevyhnutných na získavanie a udržiavanie situačného povedomia o možných hrozbách. „Z môjho pohľadu je útvar príkladom úspešného projektu. Štáb a velenie sa neustále učia, aj v rámci medzinárodných operácií a cvičení. Práve konflikt na Ukrajine ukázal na opodstatnenie rozvoja 65. prieskumného práporu a rozvíjania jeho štruktúry v rámci 22. prieskumného pluku. Aj na dôležitosť elektronického boja, odolnosť voči rušeniu, samotné rušenie, použitie bezpilotných prostriedkov. Velenie a štáb práporu vie, ako sa majú ďalej rozvíjať. Som rád, že v dohľadnej čase by mali dostať novú techniku vozidlá 4×4, bezpilotné prostriedky, prostriedky elektronického boja. S ich prácou som spokojný. Povedal som to aj pri udelení čestného názvu a bojovej zástavy.“

úlohy v hĺbke až do asi 100 km. V závislosti od situácie a úlohy divízie mohol byť zo síl a prostriedkov pspr. (divízie) vytvorený prieskumný odriad (PsO), posilnený špecialistami-prieskumníkmi delostrelectva a ženistami. Tento plnil úlohy do 40 km i viac. Je samozrejmé, že pred zasadenými plukmi pôsobili prieskumné jednotky plukov, v hodnote samostatnej prieskumnej hliadky a hĺbkou pôsobenia do 20 km.

Prieskumné skupiny vyslané pri cvičení do terénu museli zvládnuť aj veľmi nepriaznivé poveternostné podmienky a prežiť vo voľnej prírode. Výsadkáři a prieskumníci absolvovali špeciálny výcvik prežitia, kam

patrilo napríklad založenie ohňa, získanie potravy, sebaobrana, stavba a maskovanie prístrešku. To všetko im malo umožniť splnenie hlavnej úlohy – získať požadované informácie o protivníkovi.

Variácie, rošády

Po vzniku Armády SR zostal 14. prieskumný prápor Prešov až do 1. októbra 1995. Po preformovaní 14. motostreleckej divízie na 2. armádny zbor získal označenie 2. prieskumný prápor. Do konca novembra 2000 bol dislokovaný v posádke Prešov, po diskutabilnej redistribúcii (v Prešove mal výborné výcvikové i priestorové podmienky) bol premiest-

Prieskumníci na vode

Príslušníci 65. prieskumného práporu naďalej rozvíjajú a posúvajú svoje schopnosti v rámci odbornej spolupráce s Akadémiou ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Je to tak aj v prípade spolupráce úseku výcviku práporu s vedením Katedry telesnej výchovy a športu AOS. V rámci špeciálnej telesnej prípravy sa zamerali na vojensko-praktické plávanie, ovládanie bezmotorových plavidiel, vodnú záchranu a plávanie v silnom prúde. Prešovských prieskumníkov čakalo vstupné preskúšanie z plávania a nácvik combat plávania. Neskôr si preskúšali aj plávanie v silnom prúde, prekonávanie divokej rieky, skoky do nej, nácvik záchran v divokej vode, brodenia rieky. Ale aj presuny na divokej vode pomocou bezmotorových plavidiel v Areáli vodného slalomu v Liptovskom Mikuláši a na vodnom diele Liptovská Mara.

Vyvrcholením bolo riešenie taktickej činnosti prieskumných skupín v podvečerných až nočných hodinách v otvorenej vode. Jednotlivé skupiny si museli poradiť s brodením cez vodnú prekážku, taktickým vstupovaním do vodnej prekážky a riešením modelových situácií nad vodnou hladinou s taktickým vystúpením z otvorenej vodnej prekážky a nasledujúcim oslobodením rukojemníka v príľahlej budove. Podplukovník Brinček pripomína, že absolvovaním tohto výcviku si prieskumné jednotky rozšírili svoje schopnosti vedenia bojovej činnosti o vodné prostredie, čo je určite neoddeliteľnou súčasťou ich spôsobilosti.

nený do posádky Bardejov, kde bol 1. októbra 2005 po ďalšom „zaujímavom“ rozhodnutí zrušený. Na konci svojho pôsobenia útvar pozostával z roty hĺbkové-

< ANKETA >

Dôležitou súčasťou motivácie vojakov na plnenie úloh je aj hrdosť na útvar, v ktorom pôsobia. Pociťujú ju aj príslušníci 65. prieskumného práporu Prešov?

Nadrotmajster Miroslav Kocák
veliaci poddôstojník práporu:

„Čo pre mňa znamená príslušnosť k útvaru? Je to predovšetkým veľká hrdosť, lebo vždy som túžil pôsobiť v prieskumných zložkách ozbrojených síl. Slúžil som u ženistov, no keď som sa dozvedel, že sa otvára prápor ISTAR, tak som sa snažil čím skôr do neho dostať. Nebolo to hneď, lebo v prvom rade mali prednosť príslušníci bývalého prieskumného práporu Bardejov, ale napokon sa to podarilo. Aj napriek tomu, že som sa vzdal pomerne zaujímavej pozície v zahraničnej misii. Túto hrdosť na útvar sa snažím prenášať aj na svojich podriadených.“

Nadrotmajster Jozef Alexovič
veliteľ skupiny inštruktorov výsadkovej prípravy:

„Príslušnosť k útvaru? Je to česť a hrdosť. Pociťil som ju aj počas hromadného zoskoku s poľskými kolegami pri oslavách 80. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Z útvaru sme skákali štyria. Aktuálne ako veliteľ skupiny inštruktorov sa snažím neustále posúvať spôsobilosti výsadkárov dopredu. Aby boli čo najlepšie pripravení v prípadnom nasadení do operačného priestoru. Som rád, že nových vojakov láka možnosť pôsobiť s červeným baretom na hlave.“

Nadrotmajster Miroslav Mikuláš
operátor:

„Som rád, že slúžim v takomto útware, ktorý navyše v rámci ozbrojených síl ako jediný má vo svojom portfóliu elektronický boj a prieskum. Teší ma, že sa táto zaujímavá odbornosť naďalej rozvíja. Ako ukazujú posledné konflikty, či už je to vojna na Ukrajine, konflikt v Gaze, je zrejmé, že spomínaná špecializácia je v rámci jednotlivých armád čoraz dôležitejšia.“

Kapitán Jozef Štefánik
veliteľ roty sledovania:

„Pôsobenie v útware je výborná príležitosť po odbornej stránke rásť. Pribúda nová technika, ale aj nové výcvikové možnosti a cvičenia so zahraničnými armádami. Novou výzvou bude aj prerod na prieskumný pluk, čo prinesie ešte väčšie výcvikové možnosti. Napríklad aj v oblasti sledovania bude potrebné nové drony UAV čo najlepšie zvládnuť a využiť v našej činnosti.“

Tému pripravil: Jozef Žiak
Foto: autor, 65. pspr.

ho prieskumu, troch výsadkových rôt, roty podpory zbraní, roty logistiky a praporeného obväziska.

Neskôr boli pozostatky práporu, rovnako aj práporu elektronického boja Štúrovo dislokované v rote ISTAR v Michalovciach a v dvoch prieskumných rotách oboch mechanizovaných brigád v Prešove a v Levice. Dňa 1. júla 2014 vznikol prápor ISTAR spojením roty ISTAR a prieskumných rôt Prešov a Levice. Bol dislokovaný v posádkach Prešov a Michalovce.

Návrat k 65

Zo spomínaného útvaru vznikol 1. októbra 2021 65. prieskumný prápor

umiestnený v oboch spomínaných posádkach. Prvého septembra 2022 bol útvar prepodriadený priamo pod velením pozemných síl, jeho veliteľa. Dňa 22. augusta 2023 prezidentka SR Zuzana Čaputová útvaru zapožičala čestný názov Prieskumný prápor Michala Štrenka (v minulosti ho už niesol 2. prieskumný prápor Bardejov). Dňa 24. mája tohto roku prevzal veliteľ práporu podplukovník Marián Brinček s príslušníkmi útvaru na nádvorí Prezidentského paláca v Bratislave bojovú zástavu, ktorú práporu zapožičala a osobne odovzdala prezidentka SR Zuzana Čaputová.

Prvého novembra 2024 sa 65. prieskumný prápor Prešov transformuje na 22. prieskumný pluk.

Medzinárodná vojenská púť v Levoči

UGV estónskej spoločnosti Milrem
THeMIS. Ukrajina disponuje štrnástimi
vozidlami tohto typu.

Foto: Milrem

Robotické pozemné systémy na Ukrajine

V apríli tohto roku sa objavilo video z bojiska, v ktorom ruské pozemné bezposádkové vozidlá zničili ukrajinské drony, pričom celý stret zaznamenával ďalší prieskumný dron s kamerou.

Tento stret patril medzi jeden z prvých, ktoré by sme mohli nazvať „vojnou robotov“, keďže pozemné vozidlá ani drony nemali posádku.

Podobných stretov medzi dronmi, vzdušnými aj pozemnými, bude s ich zvyšujúcim sa počtom nasadení pribúdať. Tak, ako sa použitie bezpilotných prostriedkov stalo bežným, ani nasadenie pozemných vozidiel bez posádky nemusí byť ojedinelá udalosť.

Bezposádkové pozemné vozidlá UGV (unmanned ground vehicle) patria medzi novinky nielen v ukrajinskom konflikte, ale vo vojenstve všeobecne. Vzhľadom na to, že vývoj týchto vozidiel sa ešte neskončil, vo väčšine armád neexistuje ani presne ucelená doktrína ich používania. Väčšina vozidiel UGV je elektrická a ovládaná rádiom. Veľko-

sti sa líšia. Kým hmotnosť niektorých vozidiel neprevyšuje ani 5 kilogramov, iné dosahujú rozmery porovnateľné s hlavným bojovým tankom. Ozbrojené varianty UGV sú známe pod označením UCGV (Unmanned combat ground vehicle). Väčšina doteraz vyrobených a nasadených UGV môže byť ozbrojená prinajmenšom ľahkým guľometom, čím sa vozidlo dostáva do kategórie UCGV. Pozemné robotické vozidlá môžeme prirovnať k ich vzdušným náprotivkom – bezpilotným lietadlám UAV (Unmanned aerial vehicle), respektíve UCAV (Unmanned combat aerial vehicle).

Ruské skúsenosti

Ešte pred ruským útokom na Ukrajinu získala ruská armáda skúsenosti s používaním UGV a UCGV v Sýrii. Počas vojny v Sýrii testovala viaceré ozbrojené vozidlá kategórie UCGV – či už menšie vozidlo Nerekhta, vyzbrojené zväčša guľometom či granátometom, alebo robustnejší Uran-9, vyzbrojený aj riadenými protitankovými strelami kombinujúci využitie niekoľkých palebných systémov naraz. V Sýrii ich Rusko používalo na boj v meste. Hoci sa aj na Ukrajine tento typ boja vyskytuje, doteraz bola väčšia časť vozidiel UGV nasadzovaná najmä na otvorenom poli. Spomínaný stret UAV

Foto: Roboneers

Ukrajinské UCGV Ironclad vyzbrojené guľometom

Foto: Associated Press

Andrij Denysenko, riaditeľ spoločnosti UkrPrototyp, ktorá vyrába lowcostové UGV Odyssey

a UGV sa odohral na poli v blízkosti Avdijivky a dokázal, že ani UGV malých rozmerov neboli pre UAV nepozorovateľné.

Ruské vozidlo Buggy predstavuje jedno z najmenších vo svojej kategórii. Podľa západných zdrojov sa tieto vozidlá využívajú aj ako „pozemný kamikadze dron“. Malé bezposádkové diaľkovo riadené vozidlo, ktoré je naložené výbušninami, môže vyčkávať na cieľ skrytý v teréne – vďaka svojej veľkosti (dĺžka vozidla je približne dva metre) a v prípade, keď sa nepohybuje, je veľmi ťažko spozorovateľné. Pri priblížení cieľa k vozidlu sa môže Buggy odpáliť spolu s výbušninami. Na internete sa objavilo aj video malého UGV so štvorkolesovým podvozkom, ktoré na diaľku zadymovalo bojisko zrejme použitím hexachlóretánu. Plnilo tak funkciu zadymovacích granátov s tým rozdielom, že jediné vozidlo dokáže zadymiť relatívne veľkú oblasť.

V ukrajinských službách

Na rozdiel od Ruska nemá Ukrajina veľa skúsenosti s použitím UGV a UCGV. V máji tohto roku bola v štruktúre ukrajinskej armády zavedená zložka Síl bezpilotných systémov, v júni mala približne 3 000 vojakov a stala sa jednou z prvých, ktorá bezposádkové prostriedky všetkých kategórií (vzdušné, pozemné aj námorné) používa v rámci jedných síl. Ukrajinská strana je pozitívne naklonená budúcemu širšiemu využívaniu tejto kategórie vozidiel. Ukrajinský minister strategického priemyslu Oleksandr Kamyšin v júli vyhlásil: „Tento rok bude aj rokom pozemných systémov, bezpilotných pozemných systémov. V prvej línii ich uvidíme viac. To je jeden z gamechangerov, ktorú očakávame v najbližších 12 mesiacoch.“

Zvýšenému používaniu bezposádkových vozidiel ukrajinskou stranou nahráva jedna z kľúčových výhod vozidiel UGV – úspora ľudskej sily. Riaditeľ ukrajinského startupu UkrPrototyp, zameraného na výrobu UGV, Andrij Denysenko vidí užitočnosť UGV práve v šetrení počtu príslušníkov ozbrojených síl. Jednou z nevýhod Ukrajiny je obmedzený počet ľudských síl, ktoré môže na bojisku nasadiť, – a práve bezposádkové vozidlá tento limit rušia. Podľa Denysenka dokáže jeho spoločnosť vyrobiť jedno vozidlo s názvom Odyssey za štyri dni a za cenu približne 31,5-tisíc eur. Jednoduché neozbrojené UGV, len rádiovo ovládaný podvozok s nákladnou plošinou, môžu najúčinnejšie nahradiť mužstvo, ktoré sa dá nasadiť inde. Príkladom je odsun ranených z bojiska – podľa ukrajinského klastra Brave1, ktorý zastrešuje ukrajinských výrobcov UGV, môže jedno diaľkovo ovládané vozidlo v prípade transportu raneného vojaka z bojiska nahradiť štyroch vojakov.

Práve jednoduché neozbrojené vozidlá kategórie UGV Ukrajina využíva v súčasnosti najviac. Brave1 v apríli oznámil, že spoločnosť disponuje viac než 200 rôznymi domácimi dizajnami UGV, pričom 50 už bolo úspešne testovaných. Jeden

Foto: Rostec

Ruské kamikadze UGV Buggy

z úspešných domácich typov je vozidlo Sirko-S1, ktoré používa aj jednotka Azov ako zásobovací prostriedok. Zo zahraničných dodávok patrí medzi najznámejšie estónske UGV TheMIS. Štrnásť vozidiel tohto typu dodala spoločnosť Milrem Robotics, ktorá je jednou z vedúcich v oblasti vozidiel UGV na európskom trhu. Podľa spoločnosti je sedem vozidiel kategórie CASEVAC (odvoz ranených z bojiska) a sedem na odminovacie operácie. Spoločnosť nevyklúčila budúcu výrobu na Ukrajine. Ruské Centrum pre analýzy stratégií a technológií dokonca na vozidlo tohto typu vypísalo odmenu 1 milión rubľov (vo februári tohto roku stúpila na 2 milióny) a v máji sa podľa uverejnených videí podarilo jedno ukoristiť. Pre Rusko môžu byť cenné nie informácie o vozidle (ktoré je svojou konštrukciou relatívne jednoduché a Rusko už podobné vozidlá vo výzbroji má), ale o sieti, ktorú ukrajinské vozidlá používajú

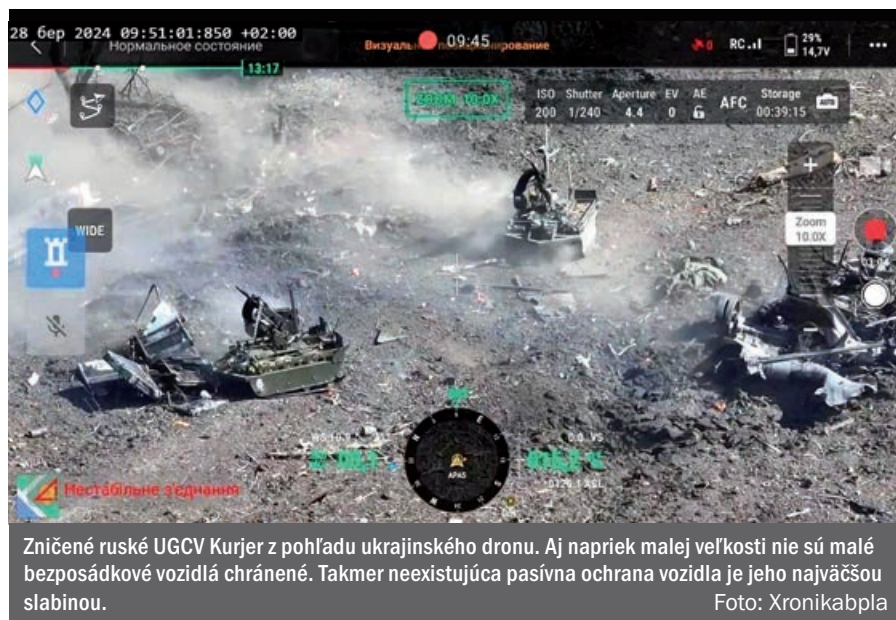
jú v rámci komunikácie medzi vozidlom a operátorom.

Bezposádkové problémy

Aj keď samotné nasadenie pozemných dronov je relatívne lacné, úspešný vývoj takého vozidla býva nákladný. Príkladom môže byť americký UGV Talon, kde jednou z najdrahších položiek je použitie vhodných komunikačno-informačných systémov (ako napr. šifrovaná sieť medzi operátorom a vozidlom). Cena vozidla sa pohybuje do 100 000 dolárov. Jednou z nákladných častí je použitie rôznych autonómnych systémov či umelej inteligencie. Väčšina už teraz nasadzovaných vozidiel je diaľkovo plne ovládaná operátorom (vrátane ich zbraňových systémov) a nie samotným vozidlom. Používanie vopred naprogramovanej trasy autonómny systémom robí vozidlo zraniteľným, pretože jeho pohyb je predvídateľný a nepriateľ môže určiť algoritmus, pomocou ktorého sa vozidlo riadi. Na rozdiel od väčších riadených vozidiel sú malé UGV citlivé na používanie v ťažkom teréne. Vozidlo malých rozmerov dokáže zastaviť aj ostrnatý drôt, pre kolesové UGV je problémom prekonať klzký či lepkavý povrch. Možnosť do budúcnosti predstavujú UGV používajúce nohy a pripomínajúce psa. Medzi ich hlavné nevýhody patrí obmedzená nosnosť. Takéto UGV sú citlivé na elektronický boj. V prípade ťažkého kopcovitého terénu, terénu s viacerými vyššími prekážkami, dochádza k útlmu signálu medzi operátorom a vozidlom. Problém vzniká aj v prípade nasadenia v otvorenom poli s prítomnosťou nepriateľského prostriedku na elektronický boj. Hrozí detekcia lokácie operátora a použitie bezposádkového vozidla ohrozí život samotného operátora.

Jaroslav Cabuk

Sekcia obrannej politiky MO SR

Zničené ruské UGV Kurjer z pohľadu ukrajinského dronu. Aj napriek malej veľkosti nie sú malé bezposádkové vozidlá chránené. Takmer neexistujúca pasívna ochrana vozidla je jeho najväčšou slabosťou.

Foto: Xronikabpla

Prvé F-35 pre Poľsko

Americká spoločnosť Lockheed Martin 28. augusta predstavila vo Forth Worth v Texase prvé lietadlo F-35A Husarz, vyrobené pre poľské letectvo. Lietadlá 5. generácie si Varšava v počte 32 kusov objednala už v roku 2020. Očakáva sa, že F-35 dorazia do Poľska v rokoch 2026 až 2030, pričom operačnú pripravenosť dosiahnu v roku 2028. Prvý vyrobený kus s označením AZ-01 poľskému letectvu odovzdajú v decembri.

Podobne, ako v prípade slovenských F-16, však poľské F-35 ostanú dočasne v USA, kde budú slúžiť na výcvik poľských pilotov. F-35 vo výzbroji poľského letectva po boku už slúžiacich F-16 nahradia lietadlá MiG-29 a Su-22. Podľa spoločnosti Boeing sa Poľsko zaujíma aj o 32 lietadiel F-15EX, čo by z poľského bojového letectva urobilo jedno z najsilnejších v Európe.

Foto: Lockheed Martin

..... Jaroslav Cabuk • sekcia obrannej politiky MO SR

HIMARS pre Chorvátsko

Chorvátske ministerstvo obrany oznámilo záujem rozšíriť pôsobnosť delostrelectva a nakúpiť americké raketové systémy M142 HIMARS. Záhreb ešte neupresnil plánovaný počet raketometov či výšku akvizície. Rozhodnutie o kúpe by malo padnúť do konca tohto roka. V súčasnosti Chorvátsko okrem zavedenia povinnej vojenskej služby masívne modernizuje svoje ozbrojené sily. Len tento rok zaviedlo do výzbroje francúzske Rafale, ktoré nahradili MiGy-21, slúžiacie v chorvátskom letectve ešte od čias juhoslovanskej federácie. Plánované HIMARS by vo výzbroji nahradili juhoslovanské raketomety M92 a rumunské APR40 a popri novozavedených nemeckých húfniciach Panzerhaubitze 2000 by výrazne zvýšili schopnosť chorvátskeho delostrelectva a unifikovali výzbroj s ostatnými krajinami NATO.

Foto: U. S. Army National Guard

Nakupujú vrtuľníky

Na základni Inowrocław-Latkowo 13. augusta podpísali Letter of Acceptance zahrnujúci nákup 96 bojových vrtuľníkov AH-64E Guardian Apache. Zmluva okrem samotných vrtuľníkov zahŕňa logistickú podporu i výcvik. Poľsko sa stane druhým najväčším používateľom týchto bojových helikoptér na svete. Dôležitosť nákupu prirovnávajú k obstaraniu poľských F-16 pred dvadsiatimi rokmi, keď došlo ku obmene stíhacej techniky východného typu za západný štandard. Apache v poľskej armáde nahradia a počtom prevýšia vrtuľníky Mi-24. Poľsko vyšiel nákup na 40 miliárd zlotých (približne 9 miliárd eur). Na výcvik poslúži osem prenajatých vrtuľníkov staršej verzie AH-64D, ktoré bude Poľsko používať až do príchodu AH-64E. Pre potreby AH-64E vyčlení poľská armáda 400 pilotov a technikov. Nové AH-64E budú vyzbrojené muníciou dlhšieho doletu.

Foto: Armáda Poľskej republiky

Nemecká základňa v Litve

Základňa s rozlohou približne 170 hektárov pre potreby nemeckej brigády má vyrásť v litovskom výcvikovom centre Rūdinkai. Stavba, ktorá bude zahŕňať takmer 120 budov, heliport, nové výcvikové centrum či 10 kilometrov nových ciest, by mala Litvu stať 125 miliónov eur. Nová základňa bude hostiť nemeckú brigádu, o ktorej umiestnení v regióne sa rozhodlo na konci minulého roka. Až 4 800 vojakov Bundeswehru a 200 civilných zamestnancov by malo v Litve slúžiť od budúceho roka, dosiahnutie plnej operačnej pripravenosti sa plánuje v roku 2027. Nemecko očakáva výdavky spojené s nasadením brigády v Litve vo výške 800 miliónov eur ročne. Výstavba novej základne bude pre Litvu jedným z najväčších armádnych infraštruktúrnych projektov v histórii.

Foto: Ministerstvo obrany Litvy

Vietnamské Albatrosy obstáli

Prvých šesť lietadiel vietnamského letectva L-39NG českej spoločnosti Aero Vodochody úspešne prešlo skúškami Site Acceptance Test a sú spôsobilé na operačné zaradenie do vietnamského letectva. Vietnam sa tak stal prvým používateľom najnovšieho cvičného lietadla spoločnosti Aero. Site Acceptance Test sa uskutočňuje priamo v krajine budúceho používateľa a prebieha po odovzdaní lietadiel používateľovi. Vietnam si dvanásť lietadiel L-39NG objednal v roku 2021 ako náhradu za staršie L-39C. Predošlý rok americký prezident Joe Biden oznámil možnosť predaja stíhacích lietadiel F-16 do Vietnamu, pričom práve nová generácia Albatrosov by mohla slúžiť na výcvik budúcich pilotov, lebo túto rolu staršie L-39C či ruské Jak-130 plniť nemohli.

Foto: Aero Vodochody

Lotyšské Patrie 6×6

Na základni Ādaži 5. augusta odovzdala lotyšská pobočka fínskej spoločnosti Patria prvú Patriu 6×6 lotyšským ozbrojeným silám. Zmluvu na dvesto vozidiel podpísali už v roku 2021, pričom dodávka sa má dokončiť v roku 2029. Fabrika v meste Valmiera, jediná na výrobu týchto vozidiel v Pobaltí, má ročne vyprodukovať približne 30 vozidiel. Na rozdiel od Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktoré budú mať vo vý-

zbroji osemkolesovú verziu 8×8 AMVXP, Lotyšsko spolu s Fínskom a Švédskom používajú aj ľahšie šesťkolesové verzie. Nie sú vyzbrojené vežou s kanónom, ale len diaľkovo ovládaným guľometom. Tvoria základ obrnených lotyšských jednotiek a ich hlavnou úlohou je preprava vojska na bojisku. Lokálna výroba znamená pre Lotyšsko významný krok, keďže obranný priemysel v krajine stagnoval.

Foto: Patria

RÝCHLOSŤ INOVÁCIÍ

Všetci poznáme tvrdenie, že žijeme v modernej dobe, keď sa všetko deje rýchlejšie, funguje rýchlejšie a aj žijeme rýchlejšie. Rýchlosť inovácií je príkladom, ktorý to dokazuje.

Unitree G1

Price from **\$16000**

Humanoid agent AI avatar

Našu sériu článkov sme začali v tohtoročnej februárovej Obrane zamyslením o umelej inteligencii od spoločnosti OpenAI ChatGPT.

Každému jeho AI

Dnes už máme na výber kvalitné a všestranné AI ChatGPT (aktuálne verzia 4o), ClaudeAI (aktuálne verzia 3.5), Grok AI (aktuálne verzia 2) a to je len špička ľadovca. Máme tu AI od Googlu (Gemini), AI od Microsoftu (aj keď to je vlastne prebalený ChatGPT), AI od spoločnosti Meta (momentálne prístupné len v niektorých regiónoch), AI od Apple...

Každý má svoje AI. Nehovoriac o tom, že je možné mať vlastnú umelú inteligenciu doma, na svojom vlastnom počítači. Neobmedzovanú, nesledovanú, nikým neriadenú. A môže bežať na počítači za 5 000, alebo aj len za 50 eur.

Keď chýba potenciál

V cykle Malý sprievodca 21. storočím sme hovorili aj o predstavách robotov, určených na domáce použitie – a ešte

v tomto roku si môžete kúpiť svojho vlastného humanoidného robota „na doma“, pravdaže, ak máte po ruke 16 000 eur. Unitree G1 vie lúškať orechy, aj pripravovať palacinky. A, samozrejme, aj učiť sa pozorovaním. Namiesto jedného človeka s implantátom v mozgu už máme dvoch. Aj ten druhý hrá počítačové hry lepšie, ako keby počítač ovládal rukami.

SpaceX zachraňuje astronautov, ktorých na medzinárodnú vesmírnu stanicu dopravila problematická nespoľahlivá kapsula Starliner od Boeinga a ostala po dlhý čas zaseknutá na ISS. Predaje elektrických automobilov značky Tesla stúpajú, kým Volkswagen musí pre pokles odbytu zatvárať továrne, čo sa mu nestalo od druhej svetovej vojny. Zdá sa, že donedávna renomované a spoľahlivé firmy ako Boeing a Volkswagen už nemajú inováčný výkon, postačujúci pre 21. storočie.

A to sa stále len rozbiehame...

mjr. v zál. Peter Garaj
Senior System Engineer, Tachyum

Quick Response 2024

V Bosne a Hercegovine sa v mierovej misii EUFOR, Althea od 26. augusta do 16. septembra konalo cvičenie Quick Response. Cieľom bolo preveriť pripravenosť misie a potvrdiť pokračujúcu podporu partnerom pri udržiavaní bezpečného prostredia. Do cvičenia sa zapojili vojaci z 23 krajín EUFOR, rakúske, maďarské a rumunské záložné sily.

Slovenskí vojaci v rámci cvičenia vykonávali koordinačné činnosti prostredníctvom styčného koordinačného centra LCC EUFOR a v spolupráci s jednotkami medzinárodného práporu MNBN plnili úlohy na slovenských LOT Novo Sarajevo, Foča, Višegrad. Súčasťou medzinárodného práporu bol aj slovenský styčný dôstojník.

Príslušníci EUFOR si počas troch týždňov precvičili evakuáciu ranených, inštaláciu zabezpečovacích zariadení, hliadkovanie, sprevádzanie konvojov a evakuáciu osôb z určených inštitúcií. Zdokonalili si zručnosti v ochrane dôležitých objektov a v manévroch s helikoptérmi. Jednotke MNBN pri precvičovaní činnosti na potlačanie davu pri nepokojoch a demonštráciách asistovali príslušníci slovenského pozorovacieho tímu s tlmočníkmi.

Na slávnostnom ukončení cvičenia v kempe Butmir v Sarajeve prevzalo Styčné koordinačné centrum EUFOR (LCC) pod velením podplukovníka Jozefa Durkota z rúk veliteľa EUFOR generálmajora László Sticza ocenenie za kvalitne vykonanú prácu a podporu cvičiacich jednotiek.

Text a foto: EUFOR Althea

Vojenská (bojová) zástava 5. pluku špeciálneho určenia Žilina

V decembri 1996 na 12. kolégiu ministra obrany schválili grafický návrh vojenskej (bojovej) zástavy a minister obrany SR rozkazom 30. januára 1997 zriadil a zaviedol vojenskú zástavu v rezorte obrany.

Prezident SR rozkazom z 30. januára 1997 zapožičal 5. pluku špeciálneho určenia, s čestným a historickým názvom Žilinský pluk Jozefa Gabčíka, ako prvému vojenskému útvaru Armády Slovenskej republiky vojenskú zástavu. Uviedol, že zástava má zaväzovať príslušníkov 5. pš ku cti a hrdosti na svoj útvar, k rozvíjaniu odkazu hrdinu a bojovníka proti fašizmu Jozefa Gabčíka a k vzornému plneniu úloh.

Popis zástavy:

Vojenská zástava 5. pš Žilina sa skladá z látkovej časti, zo strapcov, žrde a stuhy. Je zhotovená zo saténovej látky bordovej farby a podšitá podlepovým materiálom. Šírka zástavy je 100 cm, dĺžka 120 cm, šírka lemu 2,5 cm, dĺžka strapcov 7,5 cm a šírka lemu na upevnenie k žrde 4 cm. Dĺžka žrde bez korunky

je 220 cm, výška korunky 35 cm a priemer žrde je 4 cm.

Líce zástavy tvorí rozvinutý štátny znak položený na plochu zástavy. V poli zástavy je okolo okraja nápis ARMÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY – ČESŤ A SLÁVA! Všetky obrazce a nápisy sú vyšité niťou.

Rub vojenskej zástavy tvorí plocha, v ktorej sú štyri lipové vetvičky. V hornej polovici zástavy súbežne s okrajom je zlatou niťou vyšitý názov útvaru v dvoch riadkoch pod sebou. Do spodnej polovice plochy zástavy sa umiestňuje znak útvaru.

Strapce z umelého hodvábu sú po troch stranách všité medzi listy zástavy. Okraje zástavy sú na líci i na rube lemované 2,5 cm širokým zlatým lemom. Stuhy sú určené najmä na umiestnenie čestného a historického názvu útvaru.

Žrd z kvalitného dreva moreného na hnedo je zhotovená z dvoch častí, ktoré sú spojené skrutkami a kovaním. Kovanie je zlatej farby (mosadz).

Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Z Oravy až do OSN

Aj keď rodičia plukovníka Jozefa Paňka chceli, aby raz pracoval ako odborník v oravských lesoch, on si presadil svoje. V štrnástich rokoch si obul armádne topánky, v ktorých dokráčal až do funkcie vojenského poradcu pri Stálom zastúpení Slovenskej republiky pri OSN.

Plk. Jozef Paňko s našimi diplomatmi v priestoroch Stálej misie SR pri OSN

S veliteľkou UNFICYP nórskou generálmajorkou Ingrid Gjerde

Ak v tomto čísle Obrany píšeme o tom, že zahraničné vyslania by sa mali stať integrálnou súčasťou služobnej kariéry, môžeme predstaviť príbeh plukovníka Jozefa Paňka. Pôsobil v štruktúrach NATO, bol v misii OSN, dnes zastupuje naše záujmy pri Organizácii Spojených národov v New Yorku.

V uniforme od štrnástich

„Ako mladý modelár som staval funkčné modely áut, lodí, aj rakiet a veľmi ma bavila elektrotechnika. Popri tom, že som chcel pomáhať ľuďom, to bol hlavný dôvod, prečo som sa prihlásil na Vojenskú strednú odbornú školu elektrotechnickú a rádiolokačnú v Liptovskom Mikuláši,“ spomenul plukovník, ktorý zároveň chcel hneď od začiatku dokázať hlavne otcovi, že sa vo výbere povolania nemýlil a uniforma vojaka mu pristane viac, ako uniforma lesníka. Štúdium elektrotechniky a protivzdušných systémov ho pohltili tak, že už pred maturitou patrilo k siedmim premiantom zo 120, ktorým ponúkli kontinuálne štúdium na Vysokej vojenskej technickej škole tiež v Liptovskom Mikuláši. „Veľmi som si vážil, že sa môžem ďalej vzdelávať v odbornosti protivzdušnej obrany štátu. S tým som ani nerátal, oveľa pravdepodobnejšie bolo, že ma v poddôstojníckej hodnosti rotmajster odvelia niekde na západný vojenský okruh.“

Už pred promóciami mal možnosť získať prvé skúsenosti s riadením, nakoľko bol štyri roky ustanovený do pozície veliteľa čaty vojenských vysokoškolákov. Ten západný vojenský okruh si však na neho ešte stíhol počkať: „Ako čerstvo

vymenovaný poručík som nastúpil v pozícii technika anténnej časti protivzdušného systému S-200 v Dobříši, kde som predpokladal, že zostanem slúžiť 15 až 20 rokov, ako vtedy bolo zvykom.“ Bolo to 40 kilometrov pod Prahou, bol dva roky ženatý a nezaskočilo ich ani to, že s manželkou dostali k dispozícii byt, v ktorom si ešte museli kúriť uhlím. No hoci si veliteľia hneď všimli jeho technický a veliteľský talent a pri delení štátu mu ponúkali všeličo, mal jasno: „Manželka už bola v deviatom mesiaci, ale jednoznačne som sa rozhodol pre Armádu Slovenskej republiky. Len som žiadal, aby som mohol pokračovať v odbornosti a aby som sa dostal na najmodernejší systém PVO S-300, čo bola v tom čase naozaj špička. V rámci delenia federálneho majetku prišiel a bol dislokovaný na Slovensku.“

Nemecko aj Cyprus

Málokto si už pamätá, že S-300 z Čiech presunuli najskôr na dva roky do Liptovského Hrádku, až potom do Nitry. Rok po návrate na Slovensko sa postupne stal veliteľom batérie, čochvíľa bol zástupcom veliteľa skupiny S-300 a v neprítomnosti veliteľa skupiny (v pozemných silách ekvivalent práporu) aj rok velil. „Nič nebolo isté, ale keď prišla výzva na výberové konanie, považoval som za prirodzené uchádzať sa o miesto v štruktúre NATO. Opäť, veľmi som si vážil, keď som v roku 2006 ako major na tri roky vycestoval ako starší vojenský poradca protivzdušnej obrany do Spojeneckého veliteľstva vzdušných síl NATO v Ramsteine. Bolo to jedno z top období mojej služobnej kariéry, ktoré ma veľmi naplňovalo.“ Zúčastňoval sa na cvičeniach v rámci viacerých

krajin NATO a vďaka svojim skúsenostiam s S-200 aj S-300 bolo na nich pravidelne počuť aj jeho hlas.

Jeho aliančné skúsenosti sa nerozplynuli. Rok bol hlavným inžinierom 2. protiletadlovej raketovej brigády, deväť rokov zástupcom jej veliteľa a v rokoch 2019 až 2022 jej plukovník Jozef Paňko velil. Ako sa hovorí *step by step*, alebo aj *per aspera ad astra*...

„Áno, bolo to tak. Mojim profesijným cieľom, ako aj osobným snom bolo veliť protiletadlovej raketovej brigáde. Za to, že sa mi splnil, ďakujem aj manželke. Vážim si jej pochopenie a podporu. Nielen vtedy, keď som bol rok a pol preč, som sa na ňu mohol spoľahnúť, že domácnosť aj s dvoma deťmi zvládne.“

A kedy bol plk. J. Paňko tak dlho od rodiny? „V roku 2010 prevzali zodpovednosť za nasadenie v misii UNFICYP na Cypre vzdušné sily, konkrétne naša bri-

42 rokov v uniforme, 38 rokov v manželstve

gada. Keďže som v nej bol zodpovedný za prípravu a výcvik príslušníkov rotácií kontingentu, prevzal som zodpovednosť a s druhým kontingentom zo vzdušných síl som na Cyprus na jeden rok vycestoval ako jeho veliteľ.“

Velil 283 vojakom – Slovákom, Maďarom, Srbom, Chorvátom a Ukrajincom – a nebolo to vždy najjednoduchšie. Jeho skúsenosti? „Veľmi rýchlo som si uvedomil, že veci, ktoré platia doma, nemusia platiť 2 000 kilometrov od domu. No napriek komplikáciám, ktoré prinášalo najmä odlúčenie od rodín, sme plnili mandát o to lepšie, že sme sa z materských útvarov snažili vyberať najlepších ľudí, doslova so zásluhami – a oni nesklamali.“

V rokoch 2015 bol na Cypre po druhý raz ako styčný dôstojník veliteľa UNFICYP pre severnú stranu ostrova. „Keď som mal už po dvanástich mesiacoch cestovať domov, prišla požiadavka, aby som na pol roka opäť prevzal velenie nášho kontingentu, čo som prijal.“

V NY pre obranu i vnútro

„Na Cypre som sa ako veliteľ slovenského kontingentu, teda jedného z troch vedúcich národov misie, snažil čo najlepšie plniť rozkazy veliteľa UNFICYP. V centrále OSN je pre mňa o to zaujímavejšie vnímať, čo všetko týmto rozkazom a rozhodnutiam predchádza,“ hovorí plukovník Jozef Paňko, ktorý v New Yorku pôsobí od roku 2022. Pravdaže, na príslušných rokovaniach nejde iba o UNFICYP, kde máme 240 vojakov, ako aj v pozorovateľskej misii UNTSO na Blízkom východe, kde máme troch. „Veľmi zaujímavé je vnímať všetky súvislosti procesu od schvaľovania operácie až po nasadenie vojakov v novej misii. Alebo aj k jej ukončeniu – napríklad v Mali či Konžskej demokratickej republike. Tiež odolávanie problémom, ktoré treba riešiť.“

Jednou z jeho hlavných povinností je participácia na personálnom a logistickom zabezpečení našich vojakov v misiách OSN. Pri riešení rotácií, letov personálu či presunov materiálu má obrovskú výhodu. Veľmi dobre vie, o čom je reč. No nielen to. V OSN nezastupuje len náš rezort obrany ako vojenský poradca, ale zastupuje aj rezort vnútra ako policajný poradca. „Na Cypre máme vojenských policajtov od začiatku našej účasti v misii v roku 2001, štátni policajti boli v UNFICYP sú nasadení od roku 2013 a je ich päť.“

Na niektorých konferenciách zastupoval aj ministra vnútra, ktorý sa na nich nemohol zúčastniť z dôvodu zaneprázdnenosti. Desiatky rokovaní sa, samozrejme, týkajú vojakov. No aj bezpečnostnej situácie na Ukrajine, Blízkom východe a podobne. „Vlani sme boli aj s kolegami z ozbrojených síl účastníkmi prelomovej konferencie o zmenách vo financovaní misií, ktoré prispeli k požiadavkám člen-

Bežný rokovací deň v OSN

ských štátov. Išlo najmä o vyplácanie náhrad za údržbu a chod techniky, ako aj preplácanie mesačných dávok jednotlivým štátom za personál a stravu.“ Z uvedených zamestnaní posielajú správy sekcie obranného plánovania ministerstva obrany, štábu pre bojové operácie Generálneho štábu OS SR a ďalším súčasťam rezortu. Aj s vlastným pohľadom na vec a odporúčaniami.

Posilňovňa a modely

Muža, ktorý sa udržiava vo fyzickej kondícii behom alebo v posilňovni, ktorý doteraz skladá špičkové riadené modely áut a ktorý bol známy napríklad aj ako jeden z minima chovateľov akváriových krevetiek, sa pýta, či chcel niekedy hodiť flintu do žiata?

„Musím sa priznať, o odchode z ozbrojených síl, že som uvažoval asi trikrát od chvíle, keď som prvýkrát obliekol uniformu, čo je dnes už 42 rokov. Všetkým, ktorí sa rozhodujú aj napriek relatívne mladému veku odísť do civilu, odporúčam, aby si to poriadne zvážili. Za seba totiž môžem povedať, že dnes som šťastný, že som v sebe vždy našiel ďalšiu motiváciu k vojenskej službe.“

A aké má pocity ten kedysi svojhlavý chlapec z Oravy a dnes rešpektovaný

plukovník Ozbrojených síl SR, keď zo sídla našej misie, ktoré je len pár desiatok metrov od centrály OSN, vchádza do tejto svetoznámej ikonickej budovy? „Veľký rešpekt, zodpovednosť – a hrdosť. Zároveň som vďačný za možnosť tu slúžiť a vidieť úsilie o udržanie či zabezpečenie mieru aj zo strategického pohľadu.“

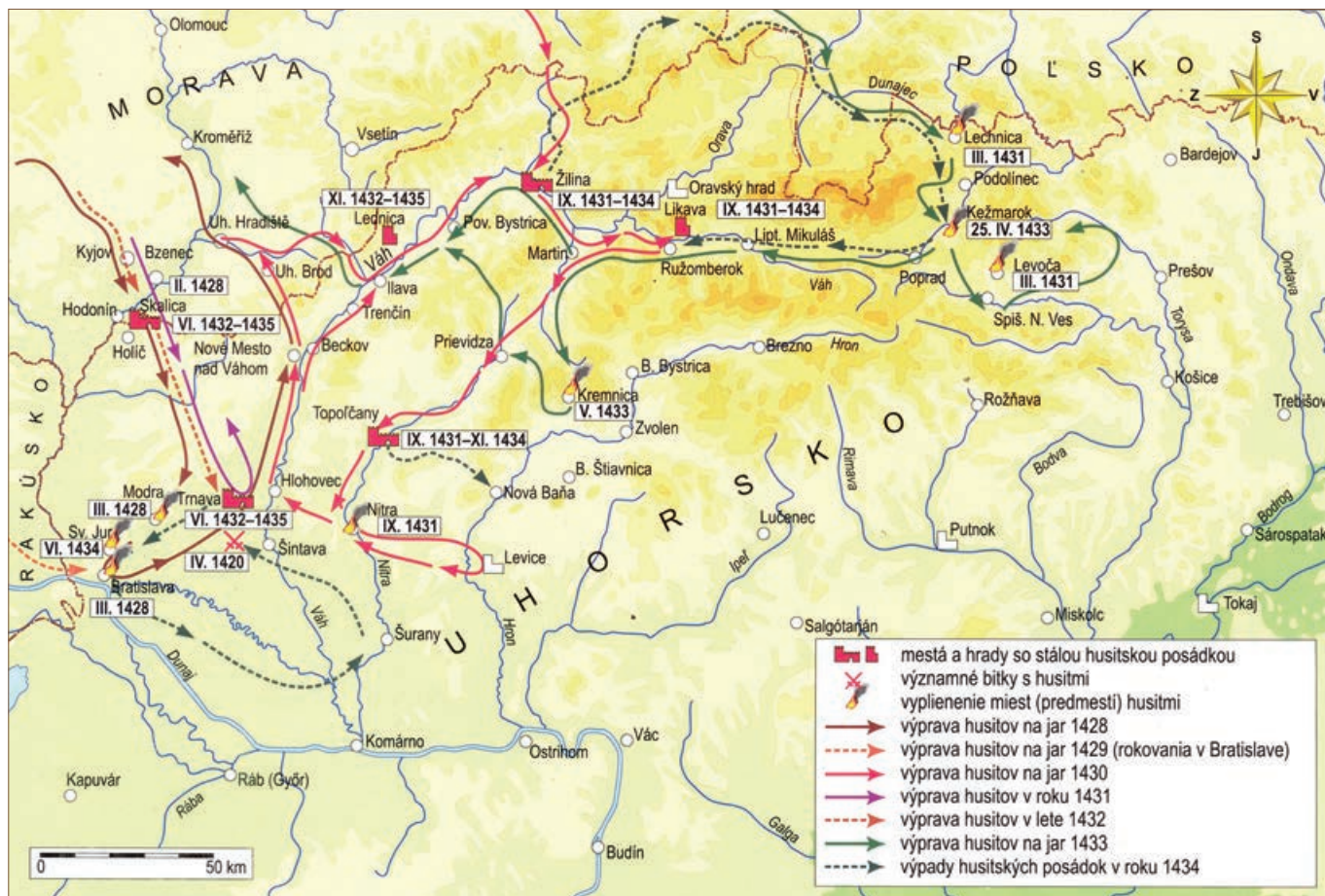
Ak bude mať doma možnosť tieto skúsenosti odovzdať, tak hovorí jednoznačne áno. A ako stále hrdý „rakeťák“, ktorý mal tú česť venovať pamätné mince protivzdušnej obrany v roku 2021 pri 100. výročí protiletadlovcov na Slovensku v roku 2021 desiatkam z tých, ktorí sa na budovaní tohto typu vojska podieľali, má ešte jedno želanie: „Verím, že protivzdušná obrana štátu sa čím skôr opäť postaví na nohy. Že bude znova spoľahlivou súčasťou našich ozbrojených síl a obrany štátu. No a z pozície, ktorú zastávam v rámci Organizácie Spojených národov, môžem s hrdosťou povedať, že služba slovenských vojakov v misiách OSN prispieva k efektívnej prezentácii záujmov Slovenskej republiky a k napĺňaniu ušľachtilých cieľov posilňovania mieru vo svete.“

Pavol Vitko

Foto: autor a archív J.P.

Časť priestorov OSN je vyhradená modrým prílbám

Ťaženia, boje a posádky husitov v Uhorsku v rokoch 1428 – 1435. Autor mapy Jaroslav Synek

Bojovníci a vojaci našej minulosti

Ako vojenčili husiti

Husitské vojenstvo, ktoré sa zrodilo súbežne s husitskou revolúciou v Čechách roku 1419, predstavuje krátku, no výraznú etapu v európskych dejinách. Husiti osnovali na svoju dobu netypické vojsko, a to tak sociálnym zložením, ako aj taktikou.

Husitské vojenstvo malo čiastočne odlišnú dynamiku vývoja oproti stredovekým anglickým lukostrelcom a švajčiarskym pešiakom. Husitské vojsko malo oddiely pechoty, jazdeckta, strelcov z palných zbraní i kuší, takže husitská stratégia a taktika rákala so súčinnosťou všetkých zložiek. Pôsobenie husitov bolo koncentrované do omnoho kratšieho časového obdobia rokov 1419 – 1434 a bolo aj intenzívnejšie.

Hlavnú vojenskú silu husitskej revolúcie tvorili vojská troch najvýznamnejších centier: Táboru s prevahou slabo vyzbrojenej vidieckej a mestskej chudoby, takže táborští bojovníci boli prevažne pešiáci; ďalej to bolo východočeské bratstvo orebitov (po Žižkovej smrti sa nazývali sirotkovia), ktoré popri pechote malo aj pomerne početné jazdecké oddiely z radov nižšej šľachty; a napokon oddiely Prahy a ich spojencov.

Osnovanie husitskej bojovej taktiky, ktorej základ spočíval vo flexibilnom a invenčnom použití vozovej hradby a efektívnej organizácii vojska, bolo veľmi dynamické. Husitská taktika sa dotvorila

za necelé štyri roky, ešte za života Jana Žižku. Poľné vojská husitských zväzov táboritov a sirotkov, ktoré až do konca husitskej revolúcie boli istým prototypom budúcich stálych žoldnierskych vojsk, husitskú taktiku rozvinuli do štandardizovanej podoby.

Jan Žižka na romantizujúcej kresbe Mikoláša Aleša z roku 1908

Úspechy husitských vojsk podnietili ich protivníkov k rýchlemu napodobňovaniu či preberaniu niektorých aspektov husitského vojenského systému, neraz však len mechanicky. Svedčia o tom početné vojenské poriadky, predpisy a inštrukcie, ako napríklad Norimberské uznesenie z roku 1428, Sliezske uznesenie z roku 1429, Frankfurtský poriadok z roku 1444 či vojenský poriadok rytiera von Eybeho z roku 1500.

Bojové vozy a vozová hradba

Najpreslávenejšou zložkou husitského poľného vojska bola bojová vozba, ktorá sa používala ako vozová hradba i ako prepravný prostriedok. Vo funkcii poľného opevnenia ju husiti prvýkrát úspešne použili v bitke pri Sudoměři roku 1420. Najmenšou vozovou jednotkou bol bojový voz, ktorému velil hajtmán voza. Osádka bojového voza sa delila spravidla na dve skupiny. Prvá časť chránila voz a poľah za pochodu v blízkosti nepriateľa, a to tak, že bola rozmiestnená v okolí idúceho voza a pri zaraďovaní voza do vozovej hradby zabezpečovala jeho obranu v rámci boja zblízka. Túto bojovú časť tvorili spravidla pavéznici, cepníci, kopijníci a halapartníci. Druhú časť tvorili strelci z kuší a palných strelných zbraní – pušiek, hákovníc, tarasnic, ktorí palbou na väčšiu vzdialenosť ostreľovali a ničili útočiacie šíky protivníka.

Husitský predpis pre bojovú vozbu sa nedochoval, no podľa uvedeného Sliez-

skeho uznesenia, ktoré neklamne svedčí o preberaní husitských bojových zásad, osádka voza tvorilo šesť strelcov s kušami a štyrmi kopami šípov pre každú zbraň, dvaja strelci z ručníc so štyrmi kopami guľiek a primeranou zásobou strelného prachu, štyria halapartníci, štyria cepníci a dvaja vozataji.

Norimberské uznesenie stanovuje pre voz v meste 10 mužov a pre voz na vidieku 20 mužov. Streleckú skupinu mali tvoriť dvaja strelci z ručníc, dvaja strelci z kuší so štyrmi kopami šípov; do skupiny pre boj z blízka boli zaradení dvaja cepníci, dvaja halapartníci a dvaja pravoníci. Frankfurtský poriadok určuje, že palebnú skupinu tvoria dvaja strelci z ručníc a ochranu voza chladnými zbraňami zabezpečujú dvaja kopijníci a traja pavézni.

Dvaja vozataji, štyri kone

Pohotovosť a rýchle manévrovanie vozového šiku záviselo nielen od veliteľského zboru a vozovej osádky, ale najmä od práce vozatajov. Z vozov sa vytvárala vozová hradba, ktorá plnila úlohu poľného opevnenia, pričom jej konkrétna podoba závisela od konfigurácie terénu, počasia či ročného obdobia, sily a počtu útočiacich nepriateľa a ďalších okolností.

Bojové i zásobovacie vozy ťahali spravidla štyri ťažné kone. Na dvoch koňoch sedeli dvaja ozbrojení vozataji. V Hájkovom vojenskom poriadku, ktorý je síce datovaný rokom 1413, no pochádza až z obdobia po roku 1434, sa o nich hovorí: „U každého vozu aby boli dva vozataje a aby mali lebku (prílbu) a pavézu.“

Materiálne vybavenie bojového voza okrem zbraní pozostávalo z dosák, reťazí, hákov a náradia slúžiaceho na úpravu ciest za pochodu, ako aj na ťahanie a opevňovacie práce vo vozovom tábore. Podľa Hájkovho vojenského poriadku sa určovalo, že „pod vozom aby bolo prkno

Husiti na pochode na čele so slepým Janom Žižkom na iluminácii v český písanom Jenském kódexu z konca 15. storočia

a reťaz. A pri každom voze aby bola jedna hákovnica se vši pripravu a dvě sekyře, dvě lopatě, dvě kratci (motyky s krátkým poriskom), dvě motyce (motyky s dlouhým poriskom), dva rýče a taras s berlú a jedno kopie s hákem a praporečkem.“ Uhorské pomery nám približuje mandát kráľa Mateja Korvína z 23. novembra 1469 adresovaný sedmohradskému mestu Sásvároš (dnes Orăștie). Vyplýva z neho, že ku každému bojovému vozu malo mesto dodať 4 kone, železné reťaze a 5 mužov: dvoch s rýľmi, dvoch s čakanmi a jedného so sekerou.

Husitské poriadky a predpisy

Významným faktorom a zriedklo morálnej i vojenskej sily husitských bojovníkov boli najmä ich vojenské predpisy a piesne. Najdôležitejším husitským predpisom bol Vojenský poriadok Jana Žižku z Trocnova. Ide vlastne o zápis uznesenia členov Žižkovho bratstva, ktorí sa na jar roku 1423 zišli na stretnutí v Nemeckom (dnes Havlíčkovom) Brode. Poriadok má dovedna 12 článkov zameraných na disciplínu. Podľa obsahu možno predpis rozdeliť na skupinu ustanovení o disciplíne pri plnení bojových úloh na pochode v poli a počas strážnej služby, a to konkrétne čl. 1 – 3, 5 a 6. O modlitbách pred bojom sa hovorí v čl. 4. O poriadku a mravnom živote vo vojsku hovoria ustanovenia čl. 8, 9 a 11. V čl. 7 sa reguluje delenie nadobudnutej koristi a v čl. 10 sa hovorí o zbechoch. Záverečný, 12. článok zdôrazňuje, že boj proti nepriateľovi má byť nekompromisný a tvrdý.

Impozantný husitský chorál Ktož jsú boží bojovníci, symbolizujúci celé husitské hnutie, možno vnímať nielen ako nábožnú pieseň s dominujúcou vierou v boha, ale aj ako svojský vojenský poriadok. Formou piesne, pozostávajúcej z deviatich slôh, si husitskí bojovníci

osvojovali hlavné zásady disciplíny, bojovej vytrvalosti a statočnosti. Podľa piesne nemali ustupovať pred nepriateľom majúcim početnú prevahu: „Nepřatel se nelekejte, na množství nehleďte, pána svého v srdci mějte, přeň a s ním bojujte a před nepřáteli neuteikajte.“ V záverečných slóhach chorálu sa husitským bojovníkom vstúpovalo, aby podriadili osobný záujem záujmom celku, aby neľúpili a bojovali do konečného víťazstva.

Čiastočne ako odvetu za križiacke vpády do Čiech, resp. ako prevenciu voči nim, husitské poľné vojská uskutočnili v rokoch 1427 – 1433 viacero koristníckych či plieniacich výprav do cudziny. Cieľom týchto tzv. spanilých jászov či rejsov – ako ich husiti nazývali – boli nemecké i rakúske krajiny, Sliezske, Lužice, Poľsko i územie Rádu nemeckých rytierov v Pobaltí, ako aj Uhorsko. Kľúčovým momentom v strategickom ofenzíve husitov bolo obsadenie moravského mesta Břeclav v polovici roka 1426. Odtiaľ kontrolovali cesty do Rakúska aj Uhorska a Břeclav husitom slúžila ako nástupný priestor pri ich útokoch proti Uhorsku.

Husiti nemali vo výzbroji žiadne nové dovedy neznáme zbrane, no dokázali mimoriadne tvorivo uplatniť a sklbiť všetky známe prostriedky, čím dosiahli vysokú efektivitu v taktike a bojovom nasadení. Husitská taktika, ktorej prvky si osvojili aj mnohé feudálne i žoldnierske vojská mimo Českého kráľovstva, sa viac-menej úspešne uplatňovala až do konca 15. storočia. Svedčí o tom aj skutočnosť, že mnohí husitskí bojovníci, pre ktorých sa vojenčenie stalo povolaním, sa po skončení husitských vojen v Čechách nedokázali zaradiť do civilného života a nachádzali uplatnenie ako žoldnieri v zahraničí.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Boj husitov proti križiakom vo Viedenskom kódexu spred polovice 15. storočia

Husitská vozová hradba vo Viedenskom kódexu

Deti v kasárňach

Prvé oboznámenie s interiérom

„Obaja sme vojaci, bývame v Senci, no starí rodičia sú v Prievidzi a Prešove, takže pre nás je nová škôlka v areáli ministerstva obrany obrovská výhra,“ s úsmevom ocenil major Jaroslav zo sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR.

Generálny tajomník služobného úradu Peter Krajčírovič

Starostlivosť o profesionálnych vojakov a zamestnancov nášho rezortu je jednou z najvyšších priorit vedenia rezortu obrany. Preto ma veľmi teší, že projekt materskej školy dospel do svojej realizačnej fázy, za čo všetkým, ktorí sa na tom podieľali, ďakujem,“ uviedol generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič, ktorý 2. septembra škôlku otváral aj v prítomnosti štátneho tajomníka MO SR Igora Melichera a zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Ľubomíra Svobodu. Deti a ich rodičov vítal tiež rozprávkový kráľ Máriaus I. so svojou družinou a rôznymi hrami, no najmä ich vítala nová škôlka.

Zajkovia, sovičky a ježkovia

„Škôlka je dimenzovaná na 60 detičiek, začíname približne s polovicou a o umiestnenie svojho dieťaťa sa môžu uchádzať zamestnanci ministerstva obrany a profesionálni vojaci,“ uviedla Miriam Hríbiková, riaditeľka materskej školy. „Dievčatká a chlapci sú umiestnení podľa veku v troch triedach a tie majú pre lepšiu orientáciu a aj v súvislosti s environmentálnym zameraním škôlky symboly zajkov, sovičiek a ježkov.“

Riaditeľka M. Hríbiková prišla do našej prvej rezortnej škôlky s dvadsaťročnou praxou, pôsobila vo viacerých materských školách a oceňuje: „Máme výhradne kvalifikovaný personál, všetky pani učiteľky majú príslušné vzdelá-

Miriám Hříbková

nie a aj kratšiu či dlhšiu prax. Prosťredie v areáli ministerstva obrany je síce trochu neštandardné, ale o to bezpečnejšie. Samotný školský dvor je nový, čistý a pestrý, budova je vybavená účelovým interiérovým vybavením, je super. Pripravujeme nadštandardné aktivity, ktorými budeme obohacovať edukáciu. Určite budú spokojné detičky, ako aj ich rodičia. Mimochodom, aj ich chceme zapájať do výchovného procesu. Napríklad aby videli, kde pracuje ich ocinko či mamička.“

Vzťahy, kreativita, emocionalita

Jediná spomedzi zamestnancov škôlky, ktorá areál ministerstva obrany dôverne pozná, je učiteľka Mariana Hajasová. Odpracovala tu 15 rokov, do civilu odchádzala po 33 rokoch vojenskej služby: „V občianskom povolaní som si chcela vyskúšať niečo celkom nové a keďže v detstve som chcela byť učiteľkou, tak prečo si nesplniť svoje sny?“ usmiala sa nadrotmajsterka v zálohe, ktorá si medzitým doplnila vzdelanie a dva roky aj odučila. Keď sa dozvedela o projekte škôlky na MO SR, tak neváhala ani na chvíľu. Pani Eme-se Ondik, ďalšia z učiteliek, ktorá pracuje s deťmi 16 rokov, porovnala: „Na začiatok budem mať v triede okolo desať detí, inde to bývalo aj dvojnásobok, takže naša individuálna aj skupinová práca s nimi bude pri rozbehu nielen jednoduchšia, ale aj osobnejšia a efektívnejšia. Pre mňa je veľmi dôležité rozvíjať vzťahy medzi deťmi, ako aj ich kreatívnu a emocionálnu stránku. Napríklad chlapci sa tradične spolu hrajú na super

Mariana Hajasová

Emese Ondik

hrdinov, pričom je dôležité ich priúčať, že skutočnými hrdinami budú, keď niekomu pomôžu, alebo ho ochránia.“ Výchovu a vzdelávanie detí budú zabezpečovať aj učiteľky Lívia Zeman, Kristína Ubľanská a Miroslava Lukacková.

Milada Andresová, ktorá bude detičkám vydávať desiate, obedy aj olovranty, má už s takouto prácou skúsenosti. Podobne Slávka Guttleberová, ktorá sa bude so Slávkou Kokyovou v škôlke

Na deti čakala rozprávková družina a krásna škôlka

staráť o poriadok, a teší sa na stabilitu v zamestnaní.

Aj v iných posádkach

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák podpísal 15. augusta konsolidované znenie smernice MO SR o vstupe a vjazde do areálu ministerstva, ktorá zohľadnila existenciu škôlky v jeho areáli. Realizačných úloh a administratívnych opatrení bolo treba splniť nemálo, ale podľa generálneho tajomníka Služobného úradu MO SR Petra Krajčíroviča majú ďalšie podobné zariadenia zamerané na predprimárne vzdelávanie pribúdať aj v iných posádkových mestách.

„Do takejto škôlky by som nepochybne chodil veľmi rád, lebo je perfektne vybavená, má všetko, čo potrebuje pre rozvoj talentu a kognitívnych schopností detí, je moderná a nádherná. Deti našich zamestnancov a vojakov, aj oni samotní si ju zaslúžia,“ s úsmevom po

úvodnej prehliadke materskej školy poznamenal štátny tajomník Igor Melicher.

„Malinký nemusí priskoro vstávať, ak by som pre neho našla škôlku niekde na druhom konci mesta. Tá naša mi veľmi uľahčí život aj nástup do práce,“ potvrdila nám vojačka 2. stupňa Dominika, ktorá slúži vo funkcii strelec. Z piatich rokov profesionálnej služby bola tri na rodičovskej dovolenke. „Mám tu syna aj dcérku, skúšala som najskôr inde, bolo to bez šance – a odrazu takáto skvelá možnosť,“ s nadšením konštatovala pani Jana, civilná zamestnankyňa rezortu. A kapitánka Lucia, vojenská lekárka? „Aj manžel je vojak, takže nemusíme hľadať inú škôlku a obe deti zoberieme do tej našej jednoducho cestou do práce. Ziskáme veľmi veľa. Vyzerá to tu skutočne dobre, tešíme sa.“

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, autor

V škôlkarskej záhrade

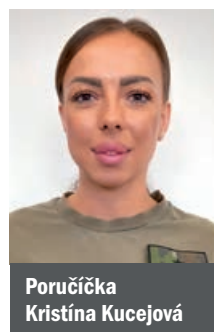
Od Tatier k Dunaju

Na najväčšom štafetovom behu na Slovensku Od Tatier k Dunaju sa vojaci v auguste zúčastnili prvýkrát a v jeho 12. ročníku boli hneď strieborní.

Ozbrojené sily

koniec to vyšlo super, boli sme skvelý kolektív, povzbudzovali sme sa, podporovali a všetky pocity sú úžasné," povedala nám aj za ostatných poručička Kristína Kucejová z právneho oddelenia generálneho štábu, ktorá naposledy pretekala na stredných tratiach ešte ako školáčka doma v Detve. A ako sa vlastne dostala do tímu? „Plukovník Maroš Gonos zo sekcie personálnych a sociálnych činností, ktorý pracoval na zostavovaní družstiev, ma videl, ako na nádvorí ministerstva obrany bežím na služobnú telesnú výchovu. Keďže aj on beháva, asi sa mu podľa štýlu zdalo, že behať viem. Takže ma oslovil..."

Poručička
Kristína Kucejová

„Výber členov tímov bol skutočne improvizovaný, ale veľmi milo ma oslovilo nadšenie všetkých našich bežcov už pred štartom. O ich nasadení počas pretekov ani nehovorím," s uznaním ocenil Martin Rímeš. Naše tímy čakal v cieľi na Tyršovom nábreží nielen s veľkým poďakovaním, ale aj napätím. „Bolo to dramatické až do konca a nebyť jedného drobného zranenia, naši vojaci nie sú druhí, ale boli by zlatí. Zvíťazili však všetci, za skvelú reprezentáciu nášho rezortu im ďakujem."

„A budúci ročník behu Od Tatier k Dunaju bude tiež aj s vojakmi?"

„O tom nepochybujte!"

Na 345-kilometrovej trati z Jasnej až na Tyršovo nábrežie v Bratislave pretekali šesťčlenné alebo 9 až 12-členné tímy. Tých početnejších družstiev bolo viac ako dve stovky a tím Ozbrojených síl Slovenskej republiky bol druhý (23 h. 01 min. 57 sek.). Zamestnanci a vojaci z Ministerstva obrany SR s Generálneho štábu OS SR sa umiestnili na 10. mieste (28 hod. 17 min. 49 sek.) a tím Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika bol 21. (29 h. 11 min. 30 sek.).

Dušou prvej rezortnej účasti na tomto populárnom podujatí bol Martin Rímeš, generálny riaditeľ sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR:

„Bežal som ešte u bývalého zamestnávateľa v bankovom sektore štyrikrát a mal som vždy tie najlepšie zážitky. Bolo to najmä o utužení kolektívu kamarátov a kolegov, no aj o športovom výkone. Tak prečo by sa nemohli zúčastniť aj vojaci, ktorí sú plní energie a vytrvalosť spojená s tímovosťou je im vlastná?"

Na každého z dvanástich členov tímu vyšlo odbehnúť tri etapy po asi desať kilometrov. „Behám aspoň štyrikrát do týždňa po 200 kilometrov mesačne bez problémov. No už počas prvej etapy v stúpaní na Sielnicu mi niečo prasklo v kolene. Dosť som sa bála, aby som dokončila zostávajúce dva úseky. Na-

Ministerstvo obrany a generálny štáb

Akadémia ozbrojených síl

Personalista triatlonistom

Keď v auguste v piešťanskej Lodenici vyhlasovali výsledky triatlonu s názvom SLOVAKMAN 226, s celkovým časom 9 hodín a 45 minút v kategórii mužov do 34 rokov sa na najvyššom stupni usmieval náčelník skupiny personálneho manažmentu 20. práporu logistiky Prešov, nadporučík Miloš Mitaľ.

Triatlon (vo verzii Ironman 3,8 km plávanie, 180 km cyklistika, 42,2 km beh) je považovaný za jeden z najťažších športov a vie poriadne bolieť. „Tréning mi zaberá približne 15 až 20 hodín týždenne, v niektorých fázach až 30 hodín. Ide o 12 až 15 tréningov,“ konštatuje npor. Mitaľ. Predtým sa venoval iným športom a triatlonistom je iba tri roky. Na polovičnom Ironmane (1,9 km plávanie, 90 km cyklistika, 21,1 km beh) sa pritom jeho časy dostali už pod 4 hodiny 19 minút.

Nadporučík Miloš Mitaľ reprezentuje útvarovú vojenskú telovýchovnú jednotu VTJ 20. prlog. Keďže väčšina

VTJ zanikla v 90. rokoch, jej tajomník, poručík Ondrej Hudaček nám ozrejmil, ako je to s jej činnosťou. „Podľa aktuálnych vojenských predpisov si vojenský útvar môže zriadiť svoju VTJ, ktorá je jeho súčasťou. Nie je teda samostat-

ným subjektom. U nás sa to podarilo vlni. Máme oddiel futbalový, hokejový, atletický, cyklistický, plavecký a triatlonový.“ Niektorí športovci reprezentujú svoj oddiel a útvar na armádnych súťažiach. Futbalisti si vedia zahrať tiež na turnajoch v meste a okolí. No a cyklisti či triatlonisti obsadzujú aj verejné pretek. Klub im spravidla môže v určitom rozsahu financovať štartovné.

„Aj keď je triatlon individuálny šport, každá moja príprava sa opiera o tím skvelých ľudí z radov OS SR a VTJ 20.prlog, ako aj rodiny či priateľov,“

ďakuje nadporučík Miloš Mitaľ, ktorý by sa raz chcel prebojovať na ikonické majstrovstvá sveta v triatlone na Havaji a aj takto reprezentovať ozbrojené sily. Odhodlanie mu nechýba a času má relatívne ešte dosť. Ako sme spomenuli, na pretekoch v Piešťanoch bol prvý v kategórii do 34 rokov, spomedzi všetkých Slovákov a Čechov bol celkove pätnásty. Triatlonisti totiž dozrievajú v neskoršom veku.

Kapitán na korčuliach

Ako hokejista bol kapitán Štefan Vystavil v mládežníckych kategóriách majstrom aj vicemajstrom Slovenska, so svojimi Topolčanmi si zahral prvú ligu. Keď mal 22 rokov, prieborný stredný útočník dal prednosť vysokej škole a práci, no po dlhšej prestávke sa na ľad vrátil ako rozhodca.

Veliteľ rotý Čestnej stráže OS SR vyštudoval Materiálovo-technologickú fakultu Slovenskej technickej univerzity a pre vojenskú uniformu sa rozhodol pred 11 rokmi. „V čestnej strážii som začínal ako vojak, potom som prešiel výberom a stal som sa súčasťou dôstojníckeho zboru,“ spomenie cieľavedomý kapitán, ktorý popri hokeji len okrajovo plával a hral futbal.

„Po odchode z aktívneho hokeja som si od neho musel oddýchnuť. Vychladnúť. Keď som sa rozhodol vrátiť na ľad, rozhodoval som sa medzi dráhou rozhodcu a dráhou trénera. Nie som si však istý, či by som zvládol trénovať dnešné deti a riešiť aj ich rodičov...“

Rozhoduje už štvrtú sezónu. V rámci mládežníckych kategórií aj najvyššie súťaže. U mužov píska v 2. lige. Nateraz poväčšine na čiare. Rozhodoval aj na turnajoch v Rakúsku, Maďarsku (na fotografii) či Francúzsku. „Ak je fyzická kondícia a psychická odolnosť pre každého vojaka súčasťou jeho ľahiskových spôsobilostí, myslím si, že rozhodovaním hokejových zápasov sa dajú celkom slušne posilňovať. Preto sa budem snažiť uspieť aj na vyšších úrovniach,“ s úsmevom avizuje kapitán Štefan Vystavil.

Dvojstranu pripravil Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, Ivan Kelement, autor a archív OS SR

Vojna a film

81. medzinárodný filmový festival v Benátkach, ktorý sa skončil 7. septembra, ponúkol mimoriadne veľa snímok o konfliktoch a vojakoch. Vyberáme z nich zopár najzaujímavejších.

Leni Riefenstahlová (1902 – 2003) bola nemecká športovkyňa, tanečnica, herečka, fotografka, kameramanka a režisérka, no najväčšiu stopu zanechala ako priekopníčka politickej propagandy. Jej celovečerné filmy *Víťazstvo vôle* (1936) o nacistickom zjazde v Norimbergu a dvojdielna *Olympia* (1938) o letných olympijských hrách v Berlíne po filmárskej stránke dodnes patria k tomu najlepšiemu, nešlo však o nič iné, ako o oslavu bielej germánskej rasy, národného socializmu a Hitlera. S ním, ako aj s jeho ministrom propagandy Josephom Goebbelsom, ju spájalo úprimné priateľstvo. Špičky nacistického režimu jej vychádzali v ústrety, nemala problém s rozpočtami, technikou ani produkciou. Nerežirovala len film o norimberskom zjazde, ale i fakľové sprievody, pochodujúce jednotky, zborovú recitáciu... Berlínsky olympijský štadión upravovali podľa jej návrhov, aby tri desiatky kameramanov získali najlepšie možné zábery. Po porážke Nemecka síce nesmela nakrúcať, ale pošťastilo sa jej vyviaznuť len so symbolickým trestom. Ako fotografka a filmárka pôsobila v zahraničí.

Novinka nemeckého dokumentaristu Andresa Veielu s prostým názvom *Riefenstahl* nerozpráva len o jej živote a diele. Dokazuje, že až do smrti v pozhnanom veku 101 rokov ostala presvedčenou rasistkou a nacistkou, ba čo viac – svoje názory šírila v médiách. *Víťazstvo vôle* až do konca označovala za film „o túžbe nemeckého národa po mieri a oslave jediného garanta svetového mieru – Adolfa Hitlera“. Porážku Nemecka považovala za katastrofu a verila, že národný socializmus ešte dostane príležitosť.

Snímka prináša i ohlasy verejnosti na jej práce a vystúpenia. Boli prevažne pozitívne, až nadšené. Sponzorsky ju ešte v 70. rokoch podporovalo mnoho renomovaných firiem. Nacizmus podľa Vielevho filmu nezomrel spolu s Hitlerom, Goebbelsom a Göringom. Dodnes tlie, ukrytý v koreňoch spoločnosti.

Legenda o Mussolinim

M – syn storočia

Osem zhruba hodinových častí seriálu *M – syn storočia* znamenalo presedieť v kine celý deň. Rozhodne to však stálo za to. Cenený britský režisér Joe Wright má s historickými vojnovými témami skúsenosť, v roku 2017 nakrútil dvoma Oscarmi ocenenú drámu *Najtemnejšia hodina* o Winstonovi Churchillovi na počiatku druhej svetovej vojny. Teraz pre streamovaciu spoločnosť Sky po taliansky a s talianskymi hercami realizoval v legendárnych rímskych štúdiách Cinecittà rozsiahly projekt podľa knižnej predlohy Antonia Scuratiho o živote a dobe vodcu talianskych fašistov Benita Mussoliniho.

Herec Luca Marinelli sa prevetlil do samolúbneho, podlého, zbabelého oportunistu, schopného využiť na ceste k moci akúkoľvek špinavosť: lži, teror i zradu. Socialista, ktorý ušiel pred vojenčinou do Švajčiarska, po frustrujúcom konci prvej svetovej vojny vytuší potenciál diel a myšlienok Gabriele D'Annunzia a Filippa Marinettiho, obráti sa na socializmu chrbtom, vzhupne do hnutia veteránskych polovojenských zväzov – fascii a aj vďaka váhavosti kráľa Viktora Emanuela III. ich premení na politickú silu, ktorá navždy zmení svet.

Seriál je zmesou veľkých filmových obrazov, historických rekonštrukcií, komorných psychologických scén aj ironických komentárov, keď Mussolini, zahľadený na divákov, uštipačne komentuje dianie i postavy: „Kým kráčame k víťazstvu, nesmie byť v Taliansku dobre. Potrebujeme ľudí ponížených, sklamaných, nešťastných a nahnevaných. Len oni nás dostanú k moci!“ So sprisahaneckým žmurknutím dokonca parafrázuje: „Made Italia great again!“

Zbrane verus chrípka

Aj film režiséra Gianniho Amelie *Porte aperte* v roku 1991 nominovali na Oscara. Dvakrát bodoval v Cannes, na konte má tri európske filmové ceny. Teraz sa inšpiroval talianskym románovým bestsellerom Carla Patriarcu *La Sfida* o dvojici lekárov z vojenskej nemocnice na sklonku prvej svetovej

Bojové pole

vojny a nakrútil drámu *Campo di battaglia* (*Bojové pole*). Stefano sa pred hrôzami vojny obrnil odmeranosťou až bezcitnosťou. Nemá iný cieľ, len čo najrýchlejšie vrátiť ranených vojakov na front. Zato v Giuliovi vojna prebúda to najľudskejšie. Pomáha, zachraňuje životy, často aj za cenu falošných diagnóz. Prirodzene, netrvá dlho a útlocitný dôstojník sa ocitne v hľadáčiku síl zla. Na výber dostane súd, alebo presun do lazaretu, kde armáda sústreďuje vojakov, nakazených novou smrtiacou chorobou. Nikto nevie, čo ju spôsobuje, ani ako sa pred ňou chrániť. Volajú ju „španielska chrípka“. Uprostred dusiacich sa umierajúcich mužov Giulio vo voľnom čase sadá do laboratória, za skúmavky, misky, horáky a mikroskop. Zistí, že choroboplodné zárodky sú citlivé, plesň ich dokáže likvidovať. Prv, ako svoj objav môže využiť a publikovať, však i on začne kašľať...

V prvej svetovej vojne (1914 – 1918) zahynulo okolo 20 miliónov vojakov a civilistov. V rokoch 1918 – 1920 chrípka nakazila tretinu svetovej populácie. Počet obetí sa odhaduje od 50 do 100 miliónov.

Rusko a Ukrajina

Mohutnú odozvu na benátskom festivale mala ruská agresia proti Ukrajine. Z mnohých filmov treba vyzdvihnúť ukrajinský dokument *Pisni zemli što povilno horyt* (*Piesne zeme, ktorá pomaly horí*). V dlhých záberoch necháva rozprávať obrazy, impresie, situácie i autentické postavy na fronte aj v zázemí. Od prvých hodín agresie cez formovanie obrany i zmeny v tyle, premenu hospodárstva na vojnové, priemyslu na zbrojný. Nemocnice. Cintoríny. Výsledkom je kaleidoskop emócií a nálad, obraz napadnutej krajiny. Snímka scenáristky a režisérky Olhy Zubrovej vznikla v koprodukcii Ukrajiny, Dánska, Švédska a Francúzska, no svetovú distribúciu zabezpečuje česká spoločnosť Filmotor.

Premiéra celovečerného dokumentu *Russians at War* prilákala veľa rusky hovoriacich divákov, z ktorých väčšina

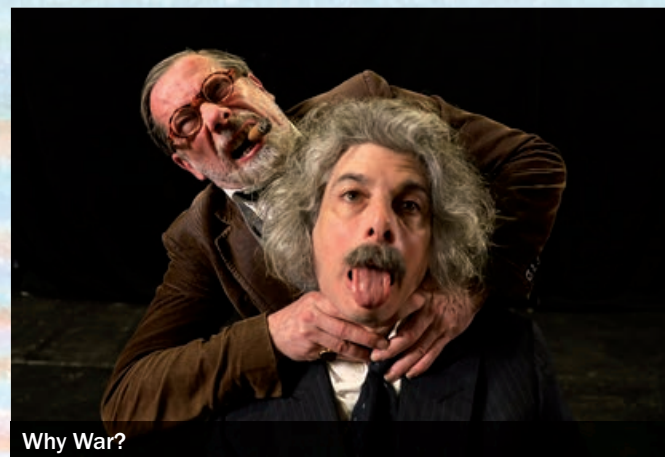

Medový mesiac

však nevydržala v sále až do konca. Film o vojakoch Ruskej federácie, útočiacich na Ukrajinu, nakrútila ruská dokumentaristka Anastasija Trofimovová, lenže tá žije v Kanade a jej snímka vznikla v kanadsko-francúzskej koprodukcii. Autorke sa podarilo dostať na front s oddielom nájomných vojakov – kontraktikov. Malá kamera jej umožňuje celkom zblízka zachytávať propagandou nefiltrované akcie a vyznania vojakov. Niektorí veria, že prišli v mene svojich detí likvidovať nebezpečenstvo ukrajinského nacizmu, väčšina je však pragmatickejšia: nikde inde v dnešnom Rusku nemožno lepšie zarobiť. Všetci menia názor, keď ich velenie po vypršaní kontraktu odmieta stiahnuť z boja a posieľa stále znova do ďalších akcií. Cenné sú aj výpovede obyvateľov východnej Ukrajiny. Ruských vojakov sprvu vítali ako osloboditeľov, záruku mieru a blahobytu. Na ten už tretí rok čakajú. Uprostred ruín, v pivniciach a krytoch.

O vojne bez nej

Usporiadateľ festivalu – benátske Biennale – podporuje mladé talenty aj aktivitou Biennale College, ktorá pomáha začínajúcim filmárom. Žanna Ozirna je ukrajinská výtvarníčka, scenáristka, režisérka a spoluorganizátorka festivalu vo Lvove. V rámci Biennale College nakrútila svoj druhý celovečerný film *Medový misiats* (*Honeymoon*). Je neobyčajným pohľadom na vojnu. Celý sa odohráva v rovnakých kulisách, vojnu počujeme, no nevidíme. Mladomanželia trávia prvý večer v novom byte. Navôkol len škatule s vecami, nábytku ešte niet. V noci sa ozvú detonácie, rachot motorov, krik.

Why War?

Pohraničné mestečko obsadili Rusi. Strieľajú. Znásilňujú. Rabujú. Psychoterapeut Taras a výtvarníčka Olja sa zataja za pancierovými dverami bytu. Čoskoro prídu o elektrinu aj o vodu. Zásob majú len máličko. Von sa neodvážia: dunenie a krik susedov z okolitých bytov sú viac než výrečné. Tarasovi telefonuje jeho ruský otec a gratuluje mu k oslobodeniu. Taras ho pošle tam, kam obrancovia Hadieho ostrova poslali ruskú bojovú loď. Olji volá kurátorka z viedenskej galérie, kde pripravovali výstavu. Ponúka finančnú pomoc – ale nie pre ukrajinskú armádu, nie na zbrane, nikdy proti Rusku. Čo si počnú mladí ľudia spojení láskou, uviaznutí uprostred besniaceho konfliktu?

Nejeden film v Benátkach reagoval aj na palestínsko-izraelský konflikt. Azda najhlasnejšie klasik izraelskej kinematografie Amos Gitai metaforickým filmom *Why War?* V roku 1932 Albert Einstein na popud Ligy národov začal korešpondenciu so Sigmundom Freudom o možnostiach, ako sa vyhnúť vojne. Dnes sú ich listy možno ešte aktuálnejšie ako kedykoľvek predtým. Film, inšpirovaný myšlienkami Einsteina a Freuda spred takmer storočia, skúma korene vojny a hľadá dôvody krutosti, ktorá ohrozuje celý svet. Prekračuje hranice lokálneho konfliktu a s hlbokým smútkom uvažuje, prečo ľudský rod nedokáže žiť v mieri.

Miloš Ščepka • Foto: MIAC

GRANIT
HOTEL

HOTEL GRANIT SMREKOVICA

TO PRAVÉ MIESTO PRE ŠKOLENIE I TEAMBUILDING

Hotel Granit Smrekovica, na hrebeni Veľkej Fatry, prešiel v minulých rokoch rozsiahlymi rekonštrukciami a modernizáciou. Okrem toho, že vojaci môžu na Smrekovici stráviť preventívnu rehabilitáciu, rodinnú rekreáciu a letnú detskú rekreáciu, taktiež je to vhodné miesto pre organizáciu školení, kongresov i teambuildingov a športových aktivít.

V budove „B“ – vedľajšej hotelovej budove, sa nachádza okrem izieb aj spoločenská miestnosť s terasou. Priamo pred budovou sú i multifunkčné športoviská. V prípade väčšej skupiny je možné prenajať si časť, ale i celú budovu „B“. Výhodou je, že skupina bude ubytovaná spolu pod jednou strechou i s prístupom do spoločenskej sály a posilňovni, s dostatkom súkromia od ostatných hotelových hostí a rekreantov.

V prípade záujmu je vytvorená individuálna cenová ponuka a samozrejmosťou je aj riešenie požiadaviek napr. ako coffee breaky, posedenie spojené so slávnostnou večerou a v prípade teambuildingov zabezpečenie sprievodného programu a aktivít.

Kapacita spoločenskej miestnosti je:

- kino sedenie - 60 - 80 osôb
- školské sedenie - 45 - 50 osôb

Viac informácií o Hoteloch Granit nájdete na www.granithotels.sk.

MILITARY ENGLISH

SMART ROBOTS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Tech. Sgt. Christopher Hubenthal, U.S. Air Force

Outside of Hollywood, people might well **mock** the idea of intelligent machines **morphing** from cars and trucks to fighting robots, but that does not change the fact that AI is increasingly pushing its presence onto the real-life battlefield. From remote-controlled machines detecting and detonating mines and explosives, to unmanned reconnaissance aircraft and attack drones to sophisticated fire-and-forget missiles and smart bombs, artificial intelligence has become a **mainstay** in the military arsenals the world over. The war in Ukraine is the case in point: aerial drones equipped with ordnance and a camera not only destroy ground targets, but provide images and videos used both in real-time and **consequently** to document the fact and share it with audiences via various media channels. However, as the war rages on, more inventions are seeing the light of the day on both sides, including unmanned ground vehicles (UGVs), typically four- or six-wheeled machines that can be **kitted out** for multiple purposes: carrying supplies to the front lines; evacuating injured; and even engaging in combat. These robots are largely remote-controlled by humans and operate over ranges of a few kilometers.

However, there are other more lethal (and more controversial) machines that are autonomous and programmed to operate on their own, such as the MAARS or Gladiator systems, relying on sensors, radar and laser technologies, send out to perform tasks **deemed** too dangerous or too demanding for humans. These systems can be outfitted with a variety of armaments, ranging from machine guns to tear gas cannisters and even a grenade launcher.

Other systems – such as the General Dynamics Multi-Utility Tactical Transport (MUTT) –, have a means of control called the dismount following **tether**. This is a Kevlar line connected on one end to the sensors on the vehicle and on the other to a soldier; the system shadows the soldier's movement.

Likely the most popularly known military-type robots are the **quadrupeds** build by companies such as Boston Dynamics or Ghost Robotics. They are agile and smart, with flexible autonomy, repeatable data capture, and an expanded Autowalk, the feature that allows operators to program in autonomous

missions using dynamic sensing wherever the robot may go.

The goal of developing AI-empowered battlefield robotic systems is to create an advantage over the enemy by gathering information, assisting friendly forces, and combating the adversary. Having unmanned robotic platforms **bear the brunt** of losses during combat – thus reducing loss of human life – is an attractive proposition for military leaders. However, the growing use of robots also raises deep political, legal and ethical questions about the fundamental nature of warfare and whether these technologies could **inadvertently** make wars easier to start.

Skynet, anyone?

QUESTIONS:

1. Aké základné dva typy robotov na bojisku rozlišujeme?
2. Aký typ robotov vyrábajú spoločnosti Boston Dynamics a Ghost Robotics?
3. Čo je morálnou dilemou pri nasadení autonómnych robotov vo vojenských operáciách?

GLOSSARY

- **mock** /mak/ – vysmievať sa (z niečoho)
- **morphing** /ˈmɔːfɪŋ/ – transformovanie
- **mainstay** /ˈmeɪn.steɪ/ – základ, opora
- **consequently** /ˈkɒnsəkwəntli/ – následne
- **kitted out** /ˈkɪtɪd aʊt/ – vystrojený
- **deemed** /diːmd/ – považovaný
- **tether** /ˈtɛðər/ – puto
- **quadrupeds** /kwɒdrəˈpɛds/ – štvornohé
- **bear the brunt** /ber ðə brʌnt/ – znášať najväčšie bremeno
- **inadvertently** /ˌɪnədˈvɜːtəntli/ – nechtiac, neúmyselne.

mjr. PaedDr. Peter Halkoci
štábný kaplán 2. brigády
vzdušných síl Zvolen

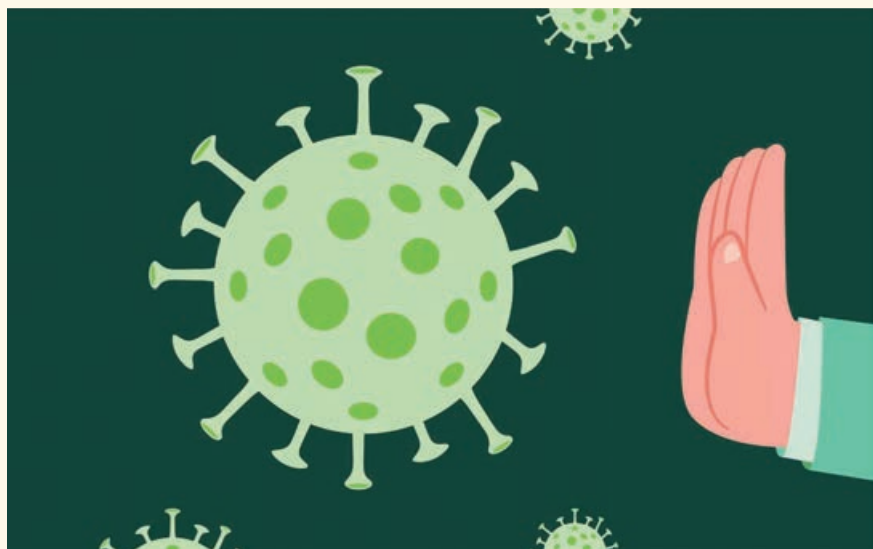
Opakovanie je matkou múdrosti

Veľakrát počujeme od ľudí, že sa všetko posúva a mení. Či je to počasie či v prírode. Tento rok sa posúva aj zber úrody na poli, v záhrade. Ak je to v prírode takto, potom čakáme, že to bude aj v našom ročnom kolobehu.

Sú veci, ktoré presahujú tieto naše skúsenosti a ostávajú nemenné. Každý rok sa v Cirkvi slávi mesiac október ako mesiac posvätného ruženca. Je to dar, ktorý prijal v 13. storočí sv. Dominik od Panny Márie, aby naučil ľudí rozjímať nad tajomstvom spásy a pomohol rozlíšiť pravé učenie jej syna Ježiša Krista od bludov, ktoré sa časom dostali medzi pospolité ľud. A práve stále opakovanie základných modlitieb a rozjímanie nad tajomstvami ruženca viedli ľudí k obnoveniu vzťahu k Bohu a Cirkvi. Tajomstvá ruženca ukazujú na podstatné udalosti v živote Ježiša Krista a ponúkajú modliacemu sa človekovi zastaviť sa na chvíľu pri nich a rozjímať o ich význame.

Modliť sa ruženec prináša veľa dobra. Spájame sa navzájom v dobrej veci, prosíme Boha a našu Matku o pomoc a vytvárame jedno spoločenstvo ľudí, ktorým nie je ľahostajný osud našej Zeme. Položme si otázku: Nemôžem sa zapojiť do tejto milej ponuky od našej nebeskej Matky? Kam ma posunie pravidelné odriekanie modlitby „Zdravas Mária, milosti si plná...“?

Sme naučení na pravidelné opakovanie období v roku. Dnes nesieme na našich pleciach veľa povinností a máme paradoxne veľmi málo času na svoje rodiny a záľuby. Skúsme si obohatiť cestu do práce o tieto úžasné chvíle modlitby. Opakujme pozdrav anjela Panne Márii a objavíme pokoj v duši, a všade, kde s týmto pozdravom prideme, prinesieme požehnanie z nebies.

Covid na jeseň

Výskyt ochorenia Covid-19 a aj vznik mutácií vírusu SARS-CoV-2 je očakávaným javom.

Výnimkou nie je ani Slovensko. Svedčí o tom aj kontinuálny výskyt vírusu SARS-CoV-2 vo vyšetrovaných odpadových vodách.

Vnasledujúcom období očakávame zvýšený výskyt akútnych respiračných ochorení, aj hospitalizácií, najmä v období tzv. chrípkovej sezóny (október až apríl), keď ľudia vo zvýšenej miere postihujú respiračné ochorenia.

Aký variant vírusu SARS-CoV-2 aktuálne prevláda?

V Európe dominuje variant BA.2.86 vrátane jeho subvariantu KP.3. Subvariant BA.2.86 sa zaraďuje pod variant omicron vírusu SARS-CoV-2. Má viac ako tridsať mutácií na svojom „spike“ proteíne v porovnaní s líniou omicronu BA.2, je menej nákazlivý, môže však viesť k závažnejšiemu ochoreniu tým, že sa dostane do dolnej časti pľúc. Subvariant KP.3 je súčasťou skupiny variantov s názvom „FLiRT“, spadajúcej pod variant omicron. V súčasnosti neexistuje dôkaz, že spôsobuje závažnejšie ochorenie ako iné kmene.

Aká je najlepšia forma testovania?

Človek má obvykle podozrenie, ak sa u neho už vyskytujú príznaky ochorenia. Vtedy je najjednoduchšie urobiť si doma antigénový test, ktorý je bežne dostupný v lekární. Antigénové testy možno použiť aj na nové varianty a subvarianty. Najpresnejším diagnostickým testom je RT PCR test, ktorý odhalí aj začiatok ochorenia, keď ešte nie sú prítomné klinické prejavy.

Ochráni ma očkovanie proti covidu spreď roka?

Tvorba ochrannej hladiny protilátok po očkovaní alebo po prekonaní ochorenia a jej pretrvávanie v organizme je individuálna. Závisí od veku, pridružených ochorení, stavu imunitného systému. Interval medzi posilňujúcimi dávkami alebo medzi prekonaním ochorenia a očkovaním je minimálne štyri mesiace. Pre ľudí s vyšším rizikom závažného priebehu ochorenia, t. j. starších dospelých a ľudí so zdravotnými rizikovými faktormi odporúčame posilňujúcu dávku približne v rovnakom čase ako očkovanie proti chrípke (október, november).

Kedy odporúčate nosiť respirátor?

Prekryté horné dýchacie cesty odporúčame všetkým návštevníkom v nemocniciach, čakárňach, v ambulanciách lekárov, domovoch sociálnych služieb, lekárnach a aj rehabilitačných zariadeniach. Prekrytie horných dýchacích ciest respirátorom odporúčame aj osobám,

ktoré začínajú pociťovať príznaky respiračného ochorenia, v preplnených prostriedkoch verejnej hromadnej dopravy, v preplnených interiéroch, na hromadných podujatiach, aj v exteriéri a počas akejkolvek situácie, ktorú vyhodnotíte ako rizikovú.

Ako inak sa ešte môžeme chrániť?

Ruky si dôkladne umývajte po každom návrate domov či po príchode do práce, po ceste v prostriedkoch verejnej hromadnej dopravy, pred a po návšteve lekára a nemocnice, počas prípravy jedla a pred jeho konzumáciou, po použití toalety, pri akomkoľvek pociťe nečistých rúk.

Kašlite a kýchajte do jednorazovej hygienickej vreckovky, ktorú bezprostredne po použití zahodíte do koša a umyte si ruky. Je vhodné obmedziť podávanie rúk a objímanie sa pri pozdrave. Nedotýkajte sa tváre a očí neumytými rukami, nezdierajte osobné predmety s inými ľuďmi.

Pravidelne a nárazovo vetrajte. Dezinfikujte plochy, ktorých sa ľudia často dotýkajú. Podporte svoju obranyschopnosť zvýšeným príjmom vitamínov A, C, E a väčšiny vitamínov zo skupiny B, vitamínu D na podporu obranyschopnosti tela. Dbajte na každodenný pobyt na čerstvom vzduchu, pomôže tiež dostatok spánku, aktívny životný štýl s dostatočným množstvom fyzickej aktivity a otužovanie.

Čo mám robiť v prípade ochorenia na covid?

Ak ste chorí, nechoďte do práce, školy či do iných kolektívov a iných verejných priestorov. Dospelí i deti sú tak ako pri iných akútnych respiračných ochoreniach v starostlivosti svojich ošetrojúcich lekárov, ktorí im určujú a ukončujú liečbu. Treba dôsledne dodržiavať a riadiť sa pokynmi ošetrojúcich lekárov.

Plánujú sa opäť celoplošné opatrenia?

Aktuálne sa neuvažuje o zavedení celoplošných opatrení.

Text a foto: Úrad verejného zdravotníctva SR

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXII. • č. 10/2024 • Redakčná uzávierka 23. 9. 2024 • Do výroby zadané 27. 9. 2024 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Maroš Pališín
psychológ Základne výcviku
a mobilizačného doplňovania Martin

Masky sňať!

„Ľudia zabudnú, čo ste povedali, zabudnú, čo ste urobili, ale nikdy nezabudnú, ako sa s vami cítili.“

Maya Angelou

My, ľudia, sme si čoraz viac zvykli nosiť na tvárach masky. Zakrývame nimi pravdu, svoje pocity a emócie, nedokonalosť, naše zlyhania, prípadne s nimi hráme rolu, ktorú od nás okolie očakáva. Nosíme masky, lebo máme strach byť sami sebou. Predtým, než ráno opustíme domov, si nasadíme masku a zložíme ju až večer pred spaním. Máme rôzne masky na rôzne situácie. Inú masku nosíme pred kolegami, pred cudzími ľuďmi, kamarátmi, deťmi aj pred partnermi. Nie je to smutné, že niekedy aj v tých najbližších vzťahoch a vo vzťahu k sebe nie sme pravdiví?

Túžime po blízkosti, úprimnosti, zdravých vzťahoch, pokoji a spokojnosti. Slová ako ďakujem, prepáč, odpusť, prosím, často strácajú v spoločnosti svoje miesto. Slušnosť a ľudskosť sa vytráca. A práve pravdivosť vo vzťahu k sebe a iným, zhodenie masky je cestou. Nie je to slabošské, ak sa rodič ako autorita príde ospravedlniť svojmu dieťaťu, keď sa k nemu správal zle či nespravodlivo. Ak si manželia, partneri, priatelia ublížia, rania sa, zlyhajú, tak len tým, že si priznajú chybu,vidia samých seba v reálnom svetle, môžu začať pracovať na obnove harmónie. Rozpoznanie a pomenovanie problému je začiatkom jeho riešenia. Úprimnosť k sebe nás vie uzdraviť zo sebaklamu. Nikto z nás nie je a nebude superhrdinom bez chýb a zlyhaní, so schopnosťou zvládnuť všetko v živote. Treba hovoriť o svojom duševnom prežívaní, o tom, ako sa mám, čo má trápi, čo nezvládam, s čím bojujem. Zdieľané trápenie je polovičné trápenie.

Nikdy nebudeme dokonalými ľuďmi, rodičmi, priateľmi a kolegami. Avšak môžeme byť skutočnými ľuďmi z mäsa a kostí, ktorí cítia, žijú, zlyhávajú, ale zároveň sú úprimní k sebe aj iným, chcú na sebe a na svojich vzťahoch pracovať a možno inšpirujú ľudí vo svojom okolí, aby aj oni zhodili masky.

NA
MOMENT:

military

mental
health

[chvíľa
pre duševné
zdravie]

ĎALEKO A PREDSA BLÍZKO

Odlúčenie predstavuje novú situáciu, ktorá môže priniesť riziká pre členov rodiny a vzťahy. Základom každého vzťahu je potreba blízkosti v duševnom aj fyzickom zmysle. Potreba fyzickej blízkosti a intimity môže byť rôzna, pociťuje ju však každý. Odlúčenie partnerov samo osebe neznamena koniec lásky k druhému, zväčša sa viaže na vieru, že je to dočasný stav.

Odlúčenie

V prvej fáze odlúčenia určite neprichádza k odcudzeniu. Prichádza však pocit strachu, či návaly veľkých emócií pri stretnutí, striedajúce sa s pocitmi ochladnutia v dňoch, keď s partnerom nie sme.

Postupom času sa často mení prostredie, v ktorom sa každý z partnerov pohybuje – prostredie, ktoré ten druhý nepozná. Menia sa záujmy, čím sa obmedzuje aj okruh tém na rozhovory. To sa mnohé páry snažia riešiť rozhovormi o spoločnej budúcnosti, čo môže krátkodobo pomôcť. S pribúdajúcim časom odlúčenia, navyše bez perspektívy akejkoľvek zmeny, sa môže táto téma stať citlivou a spôsobujúcou len ďalšie nezhody.

Prejavujem záujem

Pre partnerstvo v odlúčení tiež býva typická zvýšená citlivosť partnerov na ľudí, ktorí sa pohybujú v okolí toho druhého. Túto potenciálnu žiarlivosť obyčajne spôsobuje nemožnosť osobného styku s okolím partnera a nedostatočné množstvo informácií o prostredí, v ktorom sa partner pohybuje.

Nevyhnutné sú predovšetkým časté a úprimné rozhovory. Keďže sa nevidíte každý deň, vašim hlavným zdrojom informácií o sebe sú slová. Rozprávajte sa o tom, čo sa vám v poslednej dobe stalo, ako sa cítite, hovorte o svojich úspechoch a neúspechoch.

1. Pravidelne komunikujte. Udržujte otvorenú a úprimnú komunikáciu a zdieľajte svoje pocity, obavy a radosti so svojim partnerom. Určite si spoločne čas na telefonáty a videohovory.

2. Plánujte si spoločný čas. Naplánujte si, kedy sa uvidíte a snažte sa to dodržať. Nápomocné môže byť rozčleniť dlhšie obdobie odlúčenia na jednotlivé kratšie časové úseky, ktoré budú predelené spoločným časom napríklad dovolenkou.

3. Hovorte o budúcnosti. Týmto spôsobom môžete pracovať na spoločnej vízii a udržať motiváciu a záväzok voči vzťahu. Môže ísť len o menšie plány do budúcnosti, krátkodobé, ako je dovolenka či kúpa spoločnej veci.

4. Prekvapujte sa. Pošlite darček, fotku, nečakanú milú správu, alebo zorganizujte spoločný zážitok.

5. Poskytnite deťom oporu. To, ako dieťa zvláda odlúčenie, závisí od veku, osobnosti dieťaťa, ale aj postoju rodičov k nasadeniu. Venujte im viac pozornosti, neustupujte však z pravidiel. Na otázky dieťaťa týkajúcej sa odlúčenia odpovedajte priamo a s trpezlivosťou.

AJ PRE RODINNÝCH
PRÍSLUŠNÍKOV

PROFESIONÁLNYCH VOJAKOV A
ZAMESTNANCOV REZORTU JE K
DISPOZÍCIÍ BEZPLATNÉ
PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVO
PROSTREDNÍCTVOM
PSYCHOLÓGOV OS SR.

VIAC INFORMÁCIÍ ZÍSKAŠ NA:

PSYCHOLOG.OSSR@MIL.SK

PREDSTAVUJEME ČLENOV PSYCHOLOGICKEJ SLUŽBY

npor. Mgr. PhDr. Zlatica STRUŇÁKOVÁ

PSYCHOLÓG, 22. MECHANIZOVANÝ PRÁPOR MICHALOVCE

V pracovnej oblasti sa zameriavam na realizáciu teoretickej a praktickej psychologickej prípravy v mechanizovaných i podporných jednotkách, pretože je kľúčovým prvkom pri zvyšovaní a formovaní psychickej pripravenosti a odolnosti vojenského personálu. V rámci psychologického poradenstva sa venujem oblasti pracovného života, kde sa rieši najmä adaptácia a medziludské vzťahy na pracovisku. Poskytujem aj poradenstvo pri riešení osobných, vzťahových, partnerských a rodinných problémov nielen profesionálnym vojakom, ale aj rodinným príslušníkom. Počas roka vyslania na UNFICYP na Cypre som bola nápomocná pri zvládaní odlúčenia vojenského personálu od svojich rodín. Taktiež zabezpečujem psychologickú starostlivosť o profesionálnych vojakov po návrate z vyslania na plnenie úloh mimo územia SR. Dôležité je venovať pozornosť aj odchádzajúcemu personálu, preto medzi ďalšie činnosti patrí poskytovanie poradenstva a starostlivosti pri skončení služobného pomeru.

ÚSTREDNÁ VOJENSKÁ NEMOCNICA SNP RUŽOMBEROK - FAKULTNÁ NEMOCNICA
ODDELENIE STAROSTLIVOSTI O PRV A VETERÁNOV

2024

Šabl'a poručíka Droppu

Vojenská šabl'a má v histórii mnohých armád významné postavenie ako symbol dôstojníckej hodnosti a vojenskej cti. Aj v slovenskej armáde počas rokov 1939 – 1945 sa šabl'a považovala za dôležitý znak, ktorý reprezentoval postavenie a autoritu dôstojníkov.

Tento tradičný symbol sa uplatňoval najmä pri slávnostných udalostiach, ako boli napríklad vojenské prehliadky, ceremónie a iné formálne podujatia, kde jeho prítomnosť dodávala udalostiam patričnú vážnosť a dôstojnosť.

Šabl'a dôstojníka

Po vzniku samostatného slovenského štátu začala novovzniknutá slovenská armáda a ostatné ozbrojené zložky používať vo výzbroji spolu s ďalšími zbraňami aj šable vz. 24. Spočiatku boli provízorne upravené. Pôvodný znak Československa bol preletovaný na znak Slovenska, alebo sa neskôr pôvodný znak vybrúsil a na jeho miesto bol vyrytý nový. Vzápätí sa zaviedol nový vzor šable. V skutočnosti išlo iba o nový vzor koša, ktorý bol montovaný na staršie zbrane. Nový dizajn koša zachováva tvar pôvodného vzoru, ale namiesto lipových ratolestí je ozdobený rastlinnými motívami a v strede nesie slovenský znak.

Šabl'a je vyrobená z nehrdzavejúcej ocele, dlhá 94 cm. Rukoväť je z mriežkovanej ocele, obťahnutá tenkými prúžkami oceľovej pásoviny. Na poške sa nachádza jedno kovové uško, na ktoré sa pripína závesník. V dolnej časti šable je nad ochranným košom rukoväte vyrazené: Ú, lev a číslo 37. Ide o armádu preberáciu značku, kde „Ú“ predstavuje Ústrední zbrojnici, „37“ označuje rok výroby 1937 a lev symbol Československa. Na opačnej strane v dolnej časti čepele je vyrazený nápis: WLASZOVITZ, pod ním znak meča ovinutého hadom a ďalší nápis ŠTÓS. Výrobcom koša a čepele bola

v tom čase popredná firma výroby chladných zbraní na Slovensku Wlaszovits Štós, známa výrobou rôznych

druhov zbraní vrátane šablí, nožov, dýk a iných chladných zbraní používaných aj v období druhej svetovej vojny. Vyznačovali sa kvalitou a precíznosťou, čo prispelo k ich reputácii.

Poručík Anton Droppa

Táto šabl'a patrila por. let. Antonovi Droppovi, členovi vzdušných síl, konkrétne na letisku Išla. Anton Droppa sa narodil 30. júna 1920 v podhorskej obci Lazisko na severnom úpätí Nízkych Tatier. Strednú školu absolvoval v roku 1940 a v októbri toho istého roku nastúpil na vojenskú prezenčnú službu v leteckom pluku v Piešťanoch, kde prešiel dvoma poddôstojníckymi školami. V októbri 1941 sa zapísal do dvojročnej vojenskej akadémie v Bratislave. Druhý ročník absolvoval v leteckej škole v Trenčianskych Biskupiciach, kde v roku 1943 získal hodnosť poručíka letectva. Je pravdepodobné, že pri tejto príležitosti mu udelili ako súčasť výzbroje aj dôstojnícku šabl'u.

Po absolvovaní špeciálneho stíhacieho výcviku bol 1. augusta 1944 pridelený k 12. letke, ktorá patrila pod

Skupinu vzdušných zbraní. Krátko po vypuknutí Slovenského národného povstania 31. augusta 1944 preletel so skupinou ďalších letcov z letiska Išla pri Prešove (dnes Šebastová) do Sovietskeho zväzu. Po absolvovaní preškoľovacieho výcviku na sovietske stíhacie lietadlá sa stal pilotom 1. československého stíhacieho leteckého pluku a veliteľom roja 1. stíhacej letky. Zapojil sa do bojov v rámci Ostravskej operácie v oblasti Opavy, Moravskej Ostravy a Těšína. Po skončení vojny boli v auguste 1945 členovia 1. čs. stíhacieho leteckého pluku presunutí na letisko Tri Duby pri Zvolene. V júni 1947 bol Anton Droppa odvelený do leteckej pilotnej školy v Olomouci, kde sa venoval výcviku a výchove nových pilotov. Aby si zvýšil pedagogickú kvalifikáciu, zapísal sa na denné štúdium histórie a geografie na Filozofickej fakulte Palackého univerzity v Olomouci. Po februári 1948 bol však 18. júna toho istého roku náhle prepustený z armády v hodnosti kapitána letectva.

Pracoval pre Geologický ústav Slovenskej akadémie vied, venoval sa vedeckému výskumu v oblasti geografie a speleológie a podieľal sa na skúmaní a mapovaní jaskýň. Napísal množstvo vedeckých prác a publikácií, ktoré prispeli k rozvoju geografických a geologických vied na Slovensku. Anton Droppa je považovaný za významnú osobnosť v dejinách Slovenska nielen pre svoju účasť v SNP, ale aj pre svoj prínos vedeckému výskumu a vzdelávaniu.

M.A. MSc. Eva Zamkovská
Múzeum SNP
Banská Bystrica

Prechod jednotiek 1. čs. armádného zboru na územie Slovenska

Pod dátumom 6. október 1944 je vo vojnovom denníku 1. čs. armádného zboru v ZSSR napísané: „V 6,30 hod. vyrazily průzkumné hlídky 1. brigády směrem k čs. hranicím, v 8.00 hod. dosáhly již první obce ležící na čs. území – Vyšního Komárniku. Průzkumná hlídka praporu šplt. Knopa pod velením čet. Nebiljaka, v sestavě: des. Tírek, des. Počil, des. Heyda, voj. Kučeravý, voj. Perekaň, voj. Nemrich, voj. Koubela, voj. Mazur (všichni z roty automatických ppor. Bileje), která jako první dosáhla čs. hranic přímo na silnici u Dukelského průsmyku, vztyčila tam čs. statní vlajku. V první dědině, Vyšním Komárniku, vztyčil vlajku osvětový důstojník praporu rtm. Ivanič Michal a voj. Havran a její ochranu převzal místní obyvatel Štěpan Handoga.“

Automobil velitele 1. čs. samostatnej brigády gen. Vedrala – Sázavského zničený výbuchom míny na ceste pod hraničným priechodom

Boje 1. čs. armádného zboru o prechod cez hranice sa začali 30. 9. 1944. Nad ráno 26. 9. 1944 po ťažkých bojoch jednotiek 1. čs. armádného zboru na území Poľska pri Machnówke, v priestoroch kóty 534 mesta Dukla a Hyrowej hory veliteľ zboru gen. L. Svoboda dostal rozkaz do večera nasledujúceho dňa zaujať východisko pre útok smerom k Duklianskemu priesmyku na čiare Barwinek – Zyndranowa. V noci z 27. na 28. 9. jednotky zboru v tomto priestore vystriedali 359. a 241. streleckú divíziu a počas 28. a 29. 9. urobili prieskum nepriateľa a pripravovali sa na boj o Duklianský priesmyk. Prvý útok smerujúci na priesmyk začali s podporou 11 tankov 1. čs. samostatnej brigády o 9. hod.

30. 9. o 10.45 hod. samopalníci 1. čs. brigády vnikli do severnej časti cípu lesa 400 m severozápadne od kóty 578 a dosiahli čs. hranicu. Prešli sa na územie Slovenska im však znemožnili opakované protiútoky nepriateľskej pechoty a tankov, podporované silnou delostreleckou a mìnometnou paľbou. Ťažké boje proti aktívne sa brániacemu nepriateľovi pokračovali 1. 10. útokmi jednotiek zboru s hlavným úsilím na kótu 578. Pred 14. hod., keď tanky a pechota postúpili do priestoru 600 m severne od spomenutej kóty, bolo paľbou protitankových diel nepriateľa zničených a poškodených 6 tankov (z celkového počtu 8) a pechota

s ťažkými stratami musela ustúpiť do východiska útoku. Vpravo od pásma 1. čs. armádného zboru dosiahli úspešnejší výsledok bojov útvar 241. streleckej divízie, ktoré 1. 10. útočili na smere kóty 706 Zimny Wierch (západne od Duklianskeho priesmyku) – Šarbov, prekročili československé hranice a postupovali k Šarbovu.

Prvé boje doma

K prvým bojom 1. čs. armádného zboru na území Slovenska došlo 3. 10. 1944. Postup 241. streleckej divízie viedol veliteľa 38. armády k vydaniu rozkazu na jej vystriedanie jednotkami 1. čs. armádného zboru, ktoré mali zaútočiť smerom na Krajnú Porúbku a Krajnú Bystrú, do tyla nemeckých jednotiek brániacich sa v priestore Duklianskeho priesmyku. Presun zboru do priestoru kóty 706 sa začal v noci na 2. 10. Večer toho istého dňa už jeho jednotky zaujímali útočnú zostavu v priestore juhovýchodne od uvedenej kóty, na okrajoch lesa severozápadne, severne a severovýchodne od Krajnej Porúbky. Príslušníci 1. čs. armádného zboru tak 2. októbra 1944 po prvýkrát vstúpili do bojov na území Slovenska. Ich útok smerom na Krajnú Porúbku sa začal 3. 10. o 9.30 hod. Ťažkými bojmi v priebehu tohto a nasledujúceho dňa sa im však prelomil obranu

nepriateľa a prinútiť ho k ústupu nedarilo.

4. 10. zväzky 67. streleckého zboru s 242. tankovou brigádou ovládli Vyšnú Pisanú a Hrabovec. Nemecké velenie tým bolo prinútené začať sťahovať svoje sily do postavení západne a južne od Duklianskeho priesmyku. Veliteľ 38. armády na to v podvečer 4. 10. reagoval rozkazom na presun 1. čs. armádného zboru do priestoru Barwinka, kde mal vystriedať jednotky 359. streleckej divízie. Ku koncu dňa 5. 10. zbor zaujal obranu na čiare Barwinek – výšiny východne od južného okraja Barwinka a 200 m severne od kóty 578 a 573, s úlohou dôkladne pozorovať vývoj bojovej situácie a pri príznaku ústupu nepriateľa z čiar priesmyk Dukla – hora Kiczera ihneď začať jeho prenasledovanie smerom na Nižný Komárnik. Na druhý deň, v ranných hodinách 6. októbra, po zistení ústupu nemeckých jednotiek vojaci 1. čs. armádného zboru prekonali obranu krycích síl nepriateľa na Duklianskom priesmyku, definitívne vstúpili na územie Slovenska a do večera dosiahli čiaru severný okraj Nižného Komárnika – potok tečúci južne od vrchu Sovárna.

doc. PhDr. Jozef Bystrický, CS.

Vojenský historický ústav

Veliteľ 1. čs. armádného zboru gen. L. Svoboda so sprievodom po prechode prvých jednotiek zboru cez priesmyk na Slovensko

Takticko-technické údaje:

Váha	4 – 5 kg
Hmotnosť trhaviny	450 g amatolu
Priemer ocelového plášťa	120 mm
Výška	130 mm
Výška s tlakovým zapalovačom	250 mm
Železne guľôčky (kovové ihly, kince, nasekané železo)...	320 ks (365 ks)
Spúšťací tlak s tlakovým zapalovačom	4 – 6,5 kg
Spúšťací tlak s ťahovým zapalovačom	2,5 – 4 kg

Nemecká šrapnelová mína

Požiadavka na vývoj protipechotných mín pre potreby Reichswehru sa prvýkrát objavila v dvadsiatych rokoch 20. storočia. Napriek tomu sa v tom čase nemecký zbrojársky priemysel sústredil najmä na vývoj a výrobu protitankových mín.

Až s nástupom nacistov k moci sa postupne začali výdavky na armádu zvyšovať, čoho prirodzeným dôsledkom bolo aj spustenie nových projektov na vývoj rôznych zbraní a munície.

Pomalý nábeh výroby

To malo vplyv aj na vývoj protipechotných mín. V roku 1935 bol do výzbroje nemeckého Wehrmachtu zavedený nový druh šrapnelovej míny – S-mine 35. Počiatky jej výroby však boli z rôznych dôvodov pomalé. Aj preto prvých 1 000 kusov dodali až v auguste 1938 a nie v roku 1935, ako bol plán. No v nasledujúcom roku sa už výroba rozbehla naplno. V roku 1939 sa vyrobilo 345 000 kusov. Počas druhej svetovej vojny výroba kolísala. V poslednom roku vojny sa vyrobilo len 19 300 kusov, pričom sa na nej podieľali viaceré nemecké fabriky.

S-mine 35 sa skladala z ocelového ochranného plášťa, do ktorého bolo vložené telo míny s celým mechanizmom a zapalovačom. Telo míny pozostávalo z dvoch plášťov (vonkajšieho a vnútorného) v tvare valcov. Priestor medzi nimi bol vyplnený 320 guľôčkami alebo inými malými kovovými predmetmi, ktoré zvyšovali črepinový účinok. Priestor vnútorného valca bol zaplnený amatolom (zmes tritolu a dusičnanu amónneho). Valce boli uzatvorené horným a dolným vekom, ktoré boli prepojené centrálnou zápalnou trubicou a tromi zápalnými trubičkami. Do trubičiek zapalovačov sa vkla-

dali zapalovacie kapsule č. 8 s nátrubkom. Pred vonkajšou vlhkosťou boli míny chránené tesniacou hmotou. V priestore medzi dolným vekom tela míny a vonkajším plášťom sa nachádzali 3 g čierneho pušného prachu s oneskorovacím zapalovačom. Mína mala hmotnosť 4 kg, z toho 450 g bola hmotnosť trhaviny.

Účinná mína

Na míny sa montoval tlakový zapalovač S-Minenzünder 35 (S. Mi. Z. 35), ťahový zapalovač Zug-Zünder 35 (Z. Z. 35) a kombinovaný tlakovo-ťahový zapalovač Zug und Zerscheide-Zünder 35 (Zu. Z. Z. 35). Popri nich sa mohol používať aj trecí zapalovač Zundschnurzünder 29 (AN. Z. 29). Od roku 1940 sa používal aj elektrický zapalovač S-Minenzünder 40. Míny so S-Minenzünder 40 sa používali pri zabezpečení letísk, dôležitých objektov a s elektrickým diaľkovým zapalovačom a elektrickým zapalovačom Glühzündstück 28. Míny sa kladli v rámci mínového poľa pláno-

vite alebo v náhodnom rozmiestnení v kombinácii s protitankovými mínami tiež medzi rôzne bariéry a zátarasy, ktoré mali zastaviť alebo spomaliť útočiace vojská.

Mína slúžila na ničenie živej sily nepriateľa. S oneskorením 4,5 sekundy po aktivovaní zapalovača vyletela do výšky 0,5 až 1,5 m a explodovala, pričom vymrštila do priestoru ocelové guľôčky. V okruhu 20 m od miesta výbuchu spôsobila smrť, do 100 m od výbuchu ťažké poranenia. V časoch vojny boli guľôčky nahradené kovovými plieškami alebo inými kovovými predmetmi, ktorých počet mohol dosahovať až 365 kusov.

Míny sa prevážali po tri kusy buď v prepravných drevených krabiciach vážiacych 15 kg alebo v ocelových krabiciach vážiacych 17,5 kg. Povrchový náter mín a prepravných krabíc bol tmavošedý, alebo tmavožltý.

Odhaduje sa, že v rokoch 1935 – 1945 v Nemecku vyrobili dva milióny týchto mín vrátane modernizovanej verzie SMi-44.

Prezentovanú protipechotnú mínu našli v mínovom poli pri obci Hunkovce (okres Svidník) ako jeden z mnohých pozostatkov rozsiahlej bojovej činnosti počas Karpatko-duklianskej operácie. Do zbierkového fondu múzea ju zakúpili v roku 1967. Súčasťou míny je aj nekompletný a delaborovaný tlakový zapalovač S. Mi. Z. 35.

Mgr. Ivan Cuper

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum, múzejné oddelenie Svidník

CHRÁŇME SI MIER, RODIL SA ŤAŽKO

PRÍĎTE NA DUKLU A DO SVIDNÍKA 6. októbra 2024

PROGRAM:

Pamätník na Dukle

- 11.00 h | Otvorenie areálu pod pamätníkom pre verejnosť
prezentácia histórie, kluby vojenskej histórie
dobová poľná kuchyňa
- 13.00 h | Prelet leteckej techniky, pietny akt kladenia vencov
- 13.45 h | Slávnostný program s príhovormi hostí
- 15.00 h | Ukončenie podujatia pre verejnosť

Areál Vojenského historického múzea vo Svidníku

- 10.00 h | Otvorenie areálu pre verejnosť
sprievodné aktivity, bohatý kultúrny program,
ukážky vojenskej techniky, pravý vojenský guláš
- 15.00 h | Kandráčovci, koncert

Kyvadlová doprava:

10:00 – 16:00 h Svidník – Dukla – Svidník

